

VÄLIS-EESTI

Nr. 2

VEEBRUAR

Välis-
biblio-
teka

1938

KÕIGE LÄHEDAM SÜDAMELE — SÜNNIMAA
LUGEGE

PÄEVALEHTE,

OLETE ALATI KODUMAA SÜNDMUSTES TEADLIK
VIIBIDES KODUMAAL — KÜLASTAGE KINDLASTI

PÄEVALEHE RAAMATUKAUPLUSI
TALLINNAS, PÄRNU MNT. 10. PIKK TÄN. 2

SOOVITAME SUURES VALIKUS:

KÕIKI EESTIKEELSEID RAAMATUID, MAAKAARTE, LINNA-
PLAANE, VAATEKAARTE j.n.e. KÕIGI EESTIS ILMUVATE
AJAKIRJADE PEALE TELLIMISTE VASTUVÕTMINE.

LASTE RÕÕM

ON AINULAADNE EESTIS ILMUV LASTE AJAKIRI.

TALLINNA EESTI KIRJASTUSE ÜHISUS

TALLINN — EESTI, PIKK TÄN. 2. OMA TEL. KESKJ. 428-83

Väliseestlase

ajaleht on

«**V A I B A M A A**»

Valige just „Vaba Maa”, mis annab erapooletult edasi kodumaa sünd-
mused. Hästitoimetatud ajalehena kajastab „Vaba Maa” ka kogu maa-
ilma uudiseid sõnas ning pildis.

„Vaba Maa” paneb samuti rõhku lugejate mitmesuguste huvialade
käsitamisele ja iga päev ilmuvad erileheküljed. Tellijad saavad kaasa ainu-
laadse nädallehe „Esmaspäev”, mis eraldi tellides maksab pooleks aastaks
– 90 dollarit.

„Vaba Maa” maksab
välismaale 1,15 dollarit
kuus. Aadress: Tallinn,
Estonia, Pikk 54 – 58.

VÄLIS-LESTIN

VEEBRUAR, 1938

Nr. 2

10. AASTARÄIK

Kodumaa.

Omariikliku juubeli suureks päevaks.

H. Haljaspõld.

Kodu, kodumaa — see on sõna, mille meie keel on kujundanud erilise armastusega. Selles sõnas heljub midagi, elab sellise tundesoojuse ja sellise õrna iluga, et meie kõik arvame ja teame, et ei leidu üheski teises keeles nii veetlevat kõla nii muusikalise võluvusega.

Kodumaa kuulub asjade hulka, mida antakse ja saadakse inimelus ainult kord. Sedagi õpetab meile eesti keel. Kodumaa on üks ja ainus. On olemas rahvaid, maid ja riike, aga vaid üks kodumaa.

Kodumaa on üks asjust, mida vajatakse tõeliseks eluks ja seesmiseks rahulduseks, asi, mis peab kuuluma kõigile ja ilma milleta ei saa läbi ükski.

Kodumaa tähendab maailmas kohta, mis kuulub hingeliselt minu juurde. Kodumaa ei tarvitse olla minu kitsapirdeline sünnikoht ega ka minu püsivaim asukoht, ei, ta on mu suurimate elamuste maa, otsustavate, suunda määranud ja määravate elamuste maa. Mitte alati, kuid enamjaolt tähendab kodumaa seda tükikest maakeral, kus olime noored. Siin selgub meie sugulus taimestikuga. Selles maailma-tükikeses peituvad sinu jõu juured, siin oled sa liitunud maakera kamaraga. Sellest pinnast imesid sina oma elujõu.

Kalduvus sellele tundele esineb meis erineva tugevusega, kuid see tunne on sõltumatu ainelisist ja esteetilisist tingimustest. Nii elab eskimo oma viljatul, jää-

tunud maapiinal sama juurdumusega kui lõunamaalane keset palme ja küpressse.

Vanasõnal, mida esmakordselt tarvitas Cicero: *ubi bene, ibi patria*, pole küll see frivoolne mõiste, mida talle tavaliselt omistatakse. Selle sõnaga tahtis rooma kirjanik väljendada vaid seda, et teatav hingeline hüvang kuulub paratamatult kodumaa-armastuse juurde. Kuid selle sõna mõiste on sügavam, kui pöörame lause ümber: *Seal, kus on minu kodumaa, tunnen mina ennast kõigis olukorras hästi*. Ainult kodumaa-armastusest kasvab kiindumus teatavasse maasse, mida meie enamasti ei tunne kuigi avaralt isiklikult, olgugi et seda laiemama isamaa tundmaõppimist võimaldavad meile — hulga hõlpsamini, kui mööduvad inimpõlvedele — tänapäeva liiklusvahendid, raadio ja päevapildid.

Võib ütelda, et noorsookasvatuses on kodumaa-armastuse väärtuse tunnustamine õige lühikese päritoluga. Kes meist on käinud vene koolis, see mäletab ehk, et meie geograafia algas kas Siberis või Hiinas (!). Kodulugu oli alles leintamata.

Kas leidub inimesi, kellele on võõras kodumaatunne?

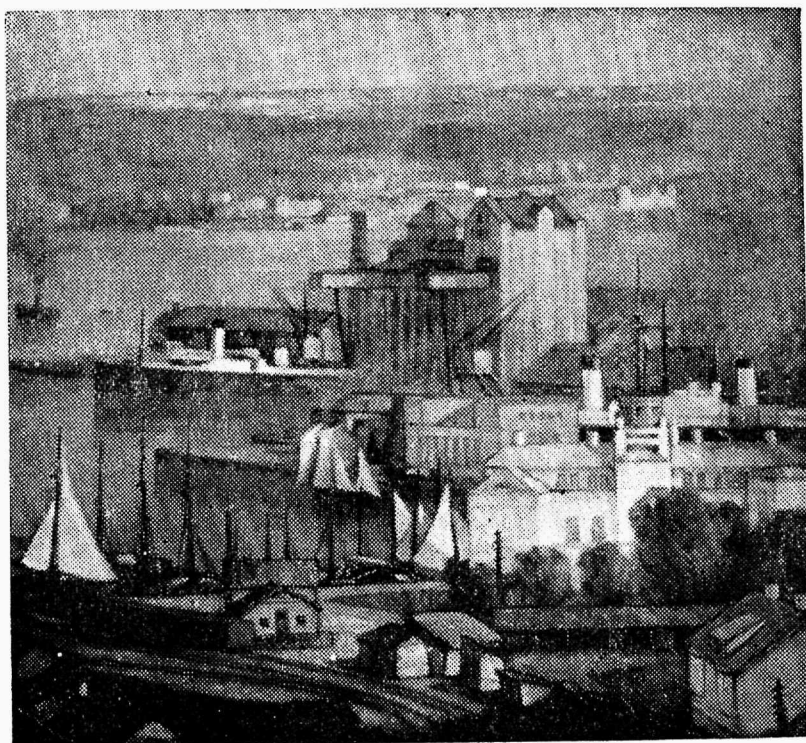
Meie tänapäeva-olukorras vist küll väheseid. Kes aga tunneb maailmalinnade tööliskvartaale, neid lõpmatuid tänavaid, mida piiravad kummalgi poolmikul üürikasarmud, see küsib vist küll: Kuidas võib olla inimesel, kes elab neljanda hoovi keld-

risopis, midagi sellist kui kodumaatunne?

Seal mõisteti alles liig hilja, millise hirmsa olu riigile ja rahvale tekitas nn. masina-ajastu, kui tuhanded ja tuhanded meelitati maalt linnadesse. Selle tulemuseks oli, et kasvasid üles lapsed, kes polnud kunagi näinud päikest tõusvat ja loojenevat, kes polnud kunagi kuulnud töö lõõritamist, kes polnud näinud õitsvat viljapuud ega noppinud oma käega õuna.

Leidub ka neid, kes kogu aja rändavad ringi mööda maailma ja Jumala loodust. Ja ometi ärgem unustagem nendegi juuretu elu valulist külge. „Rebaste! on angud, lindudel on pesad, kuid inimesepojal pole kohta, kuhu panna oma pea,“ ütles kunagi suurim kõigi kodutute hulgast. Iga kultuur-rahva iga mineva ja tuleva valitsuse tähtsamaid ülesandeid on hoolitseda kodumaa-armastuse süvendamise eest. Sellest kasvab rahvuslik teadvus ja edasi ka armastus kõige ehtsa üldinimliku vastu.

Kodumaast midagi kuuldes ärkab igas väljarännanus, igas väliseestlases mingi valuline tunne. Koduigatsus on haigus, mis hävitab ihu ja hinge, ja nii mõnigi vist on surnud sellesse haigusse. Võib-olla mõistame meie üldse paremini kodumaad, kui vaatleme seda väljarännanu, väliseestlase seisukohalt. Tal puuduvad võõrsil: teatav maastik, teatavad taimed, ta unistab teatavatest nõlvadest ja ta tahaks oma keelt, mis elab kõigis asjus, mitte ainult kuulda, vaid omada järjest enese ümber. Aga mitte ainult seda, ta igatseb maapinna järele, milles ta on juurdunud. Kodumaa annab talle vaimse juurdumustunde, ja kodumaa mõiste hõlmab verd ja vaimu. Kodumaa tähendab elu seost. Kodumaa kutsub meid tagasi — ikka ja ikka jälle — loodusesse, millest ta on võrsunud, ja haarab — pidevalt, lakkamata — tuleviku tekkivasse, sigitavasse kultuuri.“

Eesti kunst Brasiliasse.

Ants Murakini õilmaal „Tallinna sadam“, mis osteti hiljuti ühes teise A. Murakini maaliga Sao Paulo Eesti konsulaadile. Pildid viis omaga kaasa Sao Paulo konsulaadi uus sekretär A. Paju.

Jaapani ekspansioon Brasiilias.

*Kollane hädaaht L.-Ameerikas. Jaapanlased asunikukudeks ja ärimeesteks.
Head ja halba jaapanlase iseloomus.*

A. Aur.

Jaapani immigratsioon L.-Ameerikasse on alles noor. Selle alguseks võib lugeda aastat 1908, millal Sao Paulo osariigi valitsus esimesena teiste osariikide seas andis sisserändamise loa jaapani põllutöölilistele. Sel aastal rändas Brasiiliasse Sao Paulo osariiki 78 jaapanlast. Järgnevatel aastatel oli jaapani immigratsioon väga väike kuni 1923. aastani, millal pärast suurt Jaapani maavärisemist väljarändamine Jaapanist võttis õige suure ulatuse. 1927. a. rändas 16.041 jaapani emigrandist Brasiiliasse 9625.

1934. a. elas üldisest välisjaapanlaste arvust 872.814 Brasiilias 173.500, s. o. 20% välisjaapanlastest. Praegu elab jaapanlasi Brasiilias rohkem kui kuskil mujal peale Kodu-Jaapani ja Mandžukuo.

Jaapani kolonisatsioon L.-Ameerikasse ei kujunenud mitte juhuslikuks, nagu paljudel teistel rahvastel, vaid seda juhiti algusest peale Jaapani valitsuse poolt. Selle tõttu ongi Jaapani kolonisatsioon Lõuna-Ameerikasse moodsamaid ja eeskujulikumaid omal alal.

Jaapani kolonisatsiooni korraldajaks ja finantseerijaks oli suur Jaapani kompanii Kaigai Kogio Kaisha. Selle vägeva kompanii kaasabil ei tulnud vaesed jaapani väljarändajad Brasiiliasse mitte töölilisteks fazendadesse, nagu väljarändajad teistest rahvustest, keda fazendade omanike poolt armutult ekspluateeriti, vaid kompanii ettevõttel osteti maad ja loodi ise oma fazendad. Nii töötas jaapanlane endale, tasudes vähehaaval kompaniile oma maalapi hinda, ja paljudel jaapanlastel on oma talud

ja fazendad kompaniile juba välja makstud — nende töövaev jäi neile endile. Protsentuaalselt võttes moodustab jaapani immigratsioon Brasiiliasse vaid 6,12% üldimmigratsiooni arvust viimase saja aasta kohta, kuid organisatsioonilt seisab ta esimesel kohal.

Dr. Goethe arvamisel Jaapan unistab kolmest suurest keskusest, kus arendada oma rahvatõu kasvamist. Need oleksid Hiina, India ühes Hollandi asumaadega ja Lõuna-Ameerika, kus ongi juba kand tugevalt kohale kinnitatud. Huvitav on märkida, et jaapani kolonisatsioon on siia juhitud nii, et alates Atlandi ookeani rannikult, Sao Paulost ja Santosest, see kolonisatsiooniriba läbib Lõuna-Ameerika mandri ja läheb Peruuksse välja. Emamaaga on Brasiilia ja Peruu jaapanlased ühendatud oma laevaliinide kaudu. Seni tegutses Jaapani ja Lõuna-Ameerika vahel Jaapani-L.-Ameerika laevaliin O. S. K. (Osaka Shosen Kaisha) viie suure laevaga: „Rio de Janeiro Marú“, „Montevideo Marú“, „Africa Marú“, „Sumatra Marú“ ja „Atlantic Marú“. Hiljuti löid jaapanlased juurde veel uue laevaliini „Yamashita Line“ kolme laevaga: „Yamashita Marú“, „Nanman Marú“ ja „Yamabiko Marú“.

Jaapanlased hoiavad võõrsil alati kokku, asudes lähestikku mitte ainult maal, vaid ka linnades, kus neil on oma linnajaod. Nii on Sao Paulos jaapanlastel oma linnaosa, kus majad kuuluvad enamasti jaapanlastele, kus neil on oma kauplused, restorandid, hotellid, apteegid, arstid, juukse-

lõikamiseärid, raamatukauplused ja raamatukogud, trükikojad, ajalehed ja suured eksport- ja importärid. Loomulikult jäävad sel kombel jaapanlased ikka jaapanlasteks, vaatamata sellele, et nende lapsed käivad Brasiilia koolides ja õpivad ka kohaliku keele ära. Vabrikute varavate taga näeb ainult väga harva jaapanlast tööd ootamas — kui tal ei õnnestu tegelda äriaga, läheb ta maa- le, kus teeb oma maalapil tööd nagu sipelgas. Ärilisel alal tegutseb jaapanlane suure eduga — jaapanlaste äride arv Sao Paulos on õige suur.

Brasiilia kaubandus Jaapaniga on aktiivne ja kasvab iga aastaga. 1935. a. impordeeris Jaapan Brasiiliast 4 miljoni jeeni eest, 1936. a. aga juba 47 milj. jeeni eest. Sealjuures oli kaubavahetus Brasiiliale aktiivne £ 1.333.000.— suuruses. Kuid tegelikult toetas Jaapan sellega ainult jaapanlasi endid, sest tegelikult müüvad Jaapanile peamiselt Brasiilia jaapani ärimehed. Samuti impordeerib Jaapan Brasiiliast peamiselt puuvilla, puuvilla kasvatavad aga Brasiilias peamiselt jaapanlased. See näitab veel kord, kuid võrd osavalt ja targalt juhivad Jaapan oma rahva väljarändamist ja asumist võõrsil.

Brasiilia rahva arvamine jaapanlastest ei ole mitte hea. Jaapanlane omandab küll õige pea kohaliku rahva kombed ja on üliviiakas, kuid see on ainult silmakirjalikkus, kuna seesmiselt on jaapanlane petis ja toores. Nii näiteks paljastab jaapanlane katoliku kirikust möödudes pead siinse rahva kombe järgi, mis on muidugi äärmiselt viisakas kohaliku rahva suhtes. Sealsamas aga varastas hiljuti väike brasiilia poisike ühelt jaapanlaselt puuvilja ja poisikese kätte saades raius jaapanlane tal silma pilgutamata käe otsast ära. Jaapanlane on küll väga töökas, püsiv ja kokkuhoidlik, kuid võõra vastu puudub tal südamlikkus ja heatahtlikkus. Kui brasiillane või mõni teine muulane küsib jaapan-

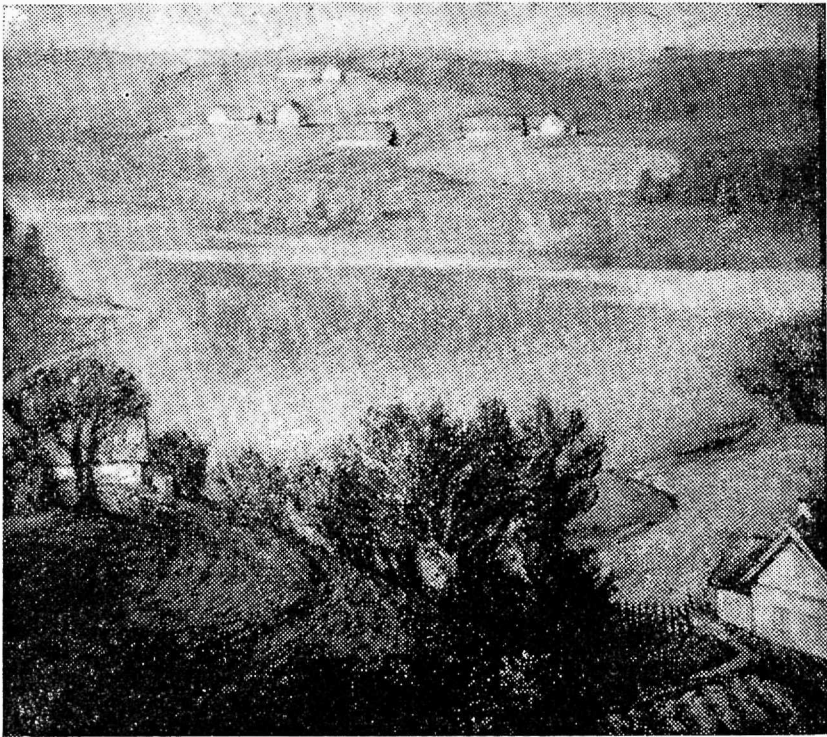
laselt mingis asjas nõu, võib ta kindel olla, et jaapanlane talle seda ei keela, vaid talle viisakalt kõik seletab, mis teine aga iganes soovib. Sama kindel võib küsija olla aga ka selles, et see nõu on täiesti vale ja koguni kahjulik. Kuritegevus on jaapanlaste seas protsentuaalselt suurem kui teiste sisserändajate hulgas. Sagedi loeb lehest, et keegi jaapanlane varastas „nipponicamente“ ja kadus. Teatavasti on jaapani keeles Jaapan „Nippon“.

Mis puutub palju listatud jaapanlaste puhtusse, siis Brasiilia jaapanlased sellest küll tunnistust ei anna. Nii rääkis mulle üks Sao Paulo linnakomisjoni liige, kes kontrollib elanikkude kortereid ja puhtust, et kõige mustemalt ja räpsemalt elavad Sao Paulos jaapanlased ja juudid.

Küll aga on jaapanlased head sportlased, paremad brasiilia omadest, nagu tõendasid hiljutised võistlused Sao Paulo üliõpilastega, kus punktide järgi jaapanlased tulid esimesele kohale.

Sao Paulos ilmub jaapanlastel hulk jaapanikeelseid ajalehti ja ajakirju, hoides brasiilia jaapanlasi alalise kontaktis omavahel ja ka kodumaaga. Neist on tähtsamad: päevaleht „Dihosha“, nädalalehed „Nippak Shimbun“ ja „Nippon Shimbun“, kuukirjad „Nogyo no Brasil“, „Revista Noyu“ ja „Shorogyosha no Tomo“, millest viimane on kaubanduslik kuukiri. Neli korda aastas ilmuvad ajakirjad „Noticias do Brasil“ ja „Noticias de S. Paulo“.

Kuna jaapanlased on väga töökad ja head põllumehed, kes Brasiilia kuumas kliimas üles näitavad kaugelt suuremat vastupidavust kui teised sisserändajad (näiteks sakslased ja itaallased), nägi Brasiilia valitsus jaapanlaste immigratsiooni heameelega ja toetas seda igapidi. Sealjuures eeldati, et jaapanlased kohaliku rahvaga varsti ühte sulavad, nagu seda nähti itaallaste, hispaanlaste ja portugallaste juures. Kuid see loo-

Eesti kunst Brasiiliasse.

Sao Paulo eesti konsulaadile ostetud A. Mura k'i n'i maal „Lõuna-Eesti maastik“.

tus ei läinud täide. Nagu juba eelpool mainitud, loovad jaapanlased omale oma asundused ja oma linnajaod ja põlvest põlve jäävad jaapanlased ikka jaapanlasteks, kes kohaliku rahvaga käivad läbi ainult nii palju, kui seda nõuab nende äritegevus. Sealjuures on jaapanlaste sigivus väga suur. Jaapanlane rändab välja alati ühes naisega, ja tema ideaaliks on igal aastal üks laps. Nii hakati Brasiilias taipama, et jaapani immigratsioon tähendab teatud määral juba „kollast hädaohtu“ ja Brasiilia valitsuse poolt vähendati jaapanlaste sisserändamise kvootat, mis seni ulatus 20.000-ni aastas, 3000 peale. Ka avastati, et jaapanlased omavad Brasiilias juba suured kapitalid. Nii oli 1928. a. jaapanlaste kompaniil üle terve Brasiilia maad soetatud 30.000.000 jeeni eest.

Brasiilia valitsus lõi tõsiselt kart-

ma, et lähemas tulevikus tekib tema territooriumil väike jaapani riik. Selle tõttu tühistaski Brasiilia senat 1936. a. jaapanlaste kontsessiooni Amazonase osariigis, mille järgi jaapanlased pidid omandama 2.500.000 aakrit maad, põhjendusega, et jaapanlastel on Amazonase osariigis maad juba 1.500.000 jeeni eest.

Kas need rutuliselt ettevõetud abinõud aga palju aitavad, on siiski küsitav. Jaapanlaste juurevool on küll piiratud, kuid jaapanlaste juurekasvu Brasiilias see siiski ei takista, arvesse võttes jaapanlaste suurt sigivust. Peab pidama meeles, et praegu Brasiilias elavate jaapanlaste üldarv, mis ulatub 180.000-ni, on suurem sellest rahvaarvust, mis omal ajal pani aluse Põhja-Ameerika rahvale. Kollase rassi ekspansioon on järjest kasvamas — kui kaugemale see kord ulatub, näitab tulevik.

Eestlaste väljarändamine Brasiiliasse peale Vene-Jaapani sõda.

Kuidas sattusid esimesed eestlased Brasiiliasse. — „Töötatud maa“ hädad ja viletsused. — Surma hävitustöö. — Põgenemine „Paradiisist“. — Ajalugu kordub 20 aastat hiljem.

M. Lewet.

Käesoleva sajandi algul tehti Brasiilia valitsuse poolt Euroopa rahvaste hulgas tugevat kihutustööd asunikude meelitamiseks Brasiiliasse, õigemini Brasiilia ürgmetsadesse, mida sisserändajate abii taheti muuta viljakandvaks maaks. Seks otstarbeks palgatud agendid juhtisid väljarändamishimulisi Brasiiliasse, mida kirjeldati „töötatud maana“, kus voolab piima ja mett. Leidus muidugi palju kergeusklikke igast rahvusest ja igalt maalt, kes võtsid puhta kullana kõike, mida neile räägiti — ei puudunud neid kergeusklikke ka eestlaste hulgas. Pärast kuri kuulsat Jaapani sõda 1905. a. ja sellele järgnenud mässu põgenes eriti palju eestlasi välismaale ning neist siirdus nii mõnigi Brasiiliasse.

1907. a. rändasid Eestist välja Brasiiliasse järgmised perekonnad: Sirin, Sillaots, Martinson, Kukli, Habermann, Niisson, Ambrosius ja lesknaine Tammerik kahe pojaga. Brasiiliasse jõudes leidsid nad eest juba aasta varem siia asunud 3 eesti perekonda — Lepik, Hunt ja Lilleberg —, kes olid Brasiiliasse välja rännanud Venemaalt ühes saksa kolonistidega. Hiljem tuli Venemaalt veel uusi asunikke juurde, enamuses kõik baptistid ja adventistid, nimelt Simbirski kubermangust perekond Ernesaks, Krimmist perekonnad Tiideman, Kimm ja Rimmelgas, Mohilevist perekond Schmidt, Novgorodi kubermangust perekonnad Laur, Matson, Kollemets, Villemson, Ivask ja Laurson.

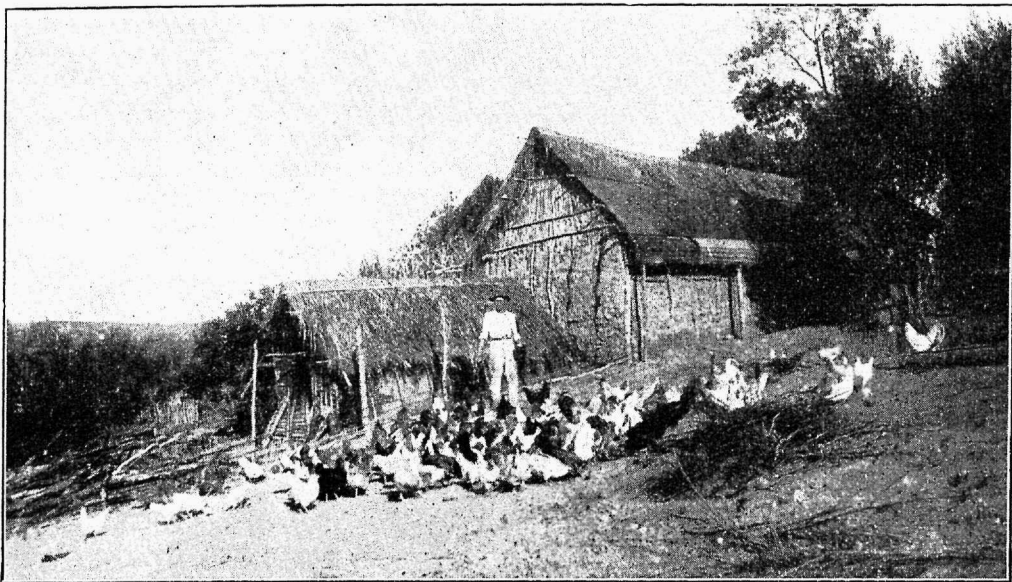
Olen huviga uurinud Brasiilia esimeste eesti asunikude käest, kellega tutvusin, kuidas tol ajal asumistingimused olid. Kuna kõigi andmed lähevad ühte, arvan, võib neid pidada tõsioludele vastavateks.

Sõit üle ookeani Inglismaalt kuni Brasiiliani ja raudteel Brasiilias oli prii, kuna

asumise tingimused olid igas osariigis isesugused. Sao Paulo osariigis, kuhu osava kihutustöö tagajärjel eesti asunikud peamiselt siirdusid, said asunikud esimese kahe nädala jooksul Brasiilia pinnal prii ülespidamise, peale selle pidid nad juba ise hoolitsema oma ülespidamise eest. Peale tüki ürgmetsa anti asunikudele hädavaajalisemad tööriistad (iga inimese kohta 1 kiin, 1 kitsas ja 1 lai kõblas ja 2 kirvest) järelmaksu peale, samuti ka viljaseemet (mais, uba ja riis). Esimesel aastal renti ei nõutud, kuid 10 aastaga pidi krundi hind olema tasutud. Igas perekonnas pidi olema vähemalt kolm töövõimelist inimest. Elumajad pidid asunikud püstitama ise, milleks valitsus andis toetust 120 milreisi suuruses. Peale selle maksti metsa maharajumise eest ka teatud tasu, mis oli aga väga väike võrreldes töövaevaga. 3 päeva nädalas pidi asunik töötama valitsuse töödel, saades tasu 11-tunnilise töö-päeva eest — alaealised 2 milreisi ja täisealised 3 milreisi. Ülejäänud 3 päeva töötas asunik oma maatükil.

Kauge maa tagant nende tingimustega tutvudes ei tundunudki need nii halvad, kuid ükski ei mõelnud sellele, et teda ees ootab tundmata maa, tundmata loodus ja võõrad elutingimused.

Nagu pärast selgus, olid asumistingimused teistes osariikides palju soodsamad. Nii, näiteks, ehitas Minase osariigis valitsus igale asunikule omal kulul kaunis korraliku maja, lasi samuti omal kulul teatud osa metsa maha võtta ja vilja täis külvata. Ülespidamine olnud asunikudel ühe aasta jooksul prii ning vajalised tööriistad ja ka putukate hävitamise abinõud antud tasuta. Sellele vaatamata ei jõudnud paljudki asunikud 10-

**Eestlase Rallha kanakasvatus Sao Paulo lähedal,
Karabikuiba jaama juures.
Tüübiline Brasiilia asuniku elamu.**

aastase raske tööga oma krunti tasa teenida — missugused väljavaated selleks pidid siis olema Sao Paulo osariiki väljarännanutel?

Nagu mulle jutustati, oli väljarändamise õhin päris suur. Raamatud, mida pea-agendid Londonis kõigi rahvaste hulgas levitasid, ajasid nii mõnelgi pea päris segi — suure rutuga müüdi talukohad ja majad ja kõik majakraam, enamasti alla täit väärtust, ja asuti perega teele. Sõit Londonisse ja edasi üle ookeani olnud väga huvitav, kuid sõit Brasiilia raudteel olnud päris hädasohtlik — raudtee olnud nii nigel, et sellel ei juletud kiirelt sõita, vaid liigutud edasi õige aeglaselt. Sao Paulo emigrantidemajas tulnud väljarändajail peatuda umbes nädalapäevad, kust siis asunikud härjavankritel edasi saadetud oma asukohta. Eestlased saadeti alles asutatavasse kolooniasse „Nova Europa Colonia“, kuna varemini asutatud asundused olid juba küllalt tihedalt asustatud. See uus asundus oli muidugi kaugel ürgmetsas ja sõita tuli mitu ööd-päeva, kusjuures edasilikumisel vanker teinud hirmsat kisa, mis alul inimesi päris kohutanud, kuni neile selle kisa ots-

tarve ära seletati: see pidi metsloomi eemale peletama ja ära hoidma inimeste metsa eksimist.

Eestlaste kohalejõudmisel oli uues asunduses ainult vähe koloniste ees, kuid varsti saadeti siia uusi juurde. Oli parajasti Brasiilia talv, selle tõttu kliima ka päris talutav, ja eestlased hakkasidki suure õhinaga omale barakke ehitama. Töö oli väga raske — ürgmetsa mahavõtmine on vaevaline asi —, valitsuse töödel makstav palk oli väga madal, ja nii mõnelgi perekonnal tuli nälga kannatada, eriti veel, kui mõni perekonnaliige juhtus haigestuma ja ei saanud tööl käia. Ainus eestlane, kelle käsi hakkas kohe hästi käima, oli Tallinnast pärit kaupmees Sirin. Tema pani oma maatikile pojad ja palgatud sulased tööle, ise aga läi omale poe üles ja müüs teistele suguvendadele toiduaineid. Kuna igal asunikul oli ühe aasta jooksul sõit raudteel tasuta, oli tal kauba hankimine õige lihtne. Hiljem, kui asundusse tõmmati uue raudtee haru, läks Sirin päris rikkaks.

Kevade tulekuga oli asunikudel osa metsa maha võetud, mis ära põletati. Külliti vilja maha ja hakati ootama head saa-

ki. Ent kevade tulekuga tulid ka Brasiilia loodusenuhtlused ilmsiks — kuumus oli harjumata inimesele väljakannatamata, igasugused vereimejad putukad, kärbsed, sipelgad ja kirbud siginesid niisuguses külluses, et inimesed nende eest ei leidnud kuskil rahu, jõevesi muutus sogaseks ja seda juues ilmnesid seedimisrikked. Algasiid haigestumised ja varsti hakkas surm lõikust pidama. Terved perekonnad surid ära, mõnes perekonnas surid kõik lapsed, jättes vanemad meeleheitesse, mõnes jälle surid mõlemad vanemad, jättes jälle väikesed lapsed. Nuttu a ahastamist oli igas perekonnas. Kümne kuuga oli asunduse väikene surnuaed täis ja sellele lisaks tuli asutada uus. Kohalik katoliku-preester, kes mattis ka teiseusulisi, veetis terved päevad surnukabelis. Oli muidugi ka perekondi, kus kõik perekonnaliikmed eluga pääsesid, need olid perekonnad, kus pereisad olid veidi taibukamad ja ettevaatlikumad kui teised: keelasid oma perekonnale keetmata vee joomise ja töid linnast rohtu putukate hammustamise vastu. Hakati plaane tegema, kuidas sellest „paradiisist“ jälle minema pääseda. Teadagi on tagasipääsemine kodumaale palju raskem kui sealt väljapääsemine. Peamiseks takistuseks oli muidugi rahapuudus.

Vahepeal jõudis asundusse Simbirski kubermangust terve kogudus lahkusulisi, nende seas eesti perekonnad Kreits, Kärsmann, Laus ja Albers. Neil lahkusulistel oli enamasti kõigil kaks naist. Olukorraga tutvunud, hakkasid uued asunikud kohe lärmi lööma. Nad tundusid kõik jõukate inimestena ja rasked töö- ja elutingimused asunduses ei olnud neile sugugi meelt mööda. Nende otsus oli kiire ja üksmeelne: tagasi sõita! Kui paari nädala pärast nende asjad päralt jõudsid, tegid nad oma pakid kohe jaama ees turuplatsu lahti ja hakkasid neid müütama. Asunduse direktoril, kes tahtis neid takistada asju müümast, oleks tõsiselt halvasti läinud, kui ta õigel ajal poleks taibanud, et terve jõugu tugevate ja vihaleaetud noormeeste vastu ta ikkagi ei suuda midagi ära teha, ja poleks jälle lasknud. Lühikese ajaga olid uutel asunikkudel nende asjad maha müüdnud ja tagasisõiduraha seega taskus.

Uustulnukate eeskujul hakkas osa eestlasigi oma asju müütama ja alustas tulnud teekonda Sao Paulosse. Vastuvõtt emigrantide majas oli nüüd muidugi teistsugune kui Brasiiliasse saabumisel — toidu eest võeti nüüd kallist hinda ja teistest majas viibijatest hoiti neid hoolega lahus, et nad oma kogemustest ei võiks midagi ära rääkida. Laevakontorites püüti inimeste tagasirändamist sellega takistada, et nõuti pileтите eest tegelikust kõrgemat hinda. Ometi alustas osa asunikke õnnelikult tagasisõitu. Välja arvatud mõni üksik, igatsesid vist kõik eestlased tagasi, kuid suur osa pidi maha jääma, kuna puudus raha pileтите ostmiseks või kuna parajasti oli mõni perekonnaliige haige. Ühel lahkusulisel jätkus raha ainult kahe pileti ostmiseks. Nii alustasid siis tema ja ta tütar laevareisi reisijatena, kuna poeg lootis jänesena koju jõuda. Rio de Janeiro avastati ta aga ja viidi maale, kus paigutati vanglasse.

Tagasirännanute ei püsinud osa ometigi kodumaal, vaid läks jälle tagasi Brasiiliasse. Esimeseks tagasirändajaks oli lesknaine Martinson oma kahe pojaga, kes — kodumaal oma mehe matnud — varsti asus Minase osariiki, kus nagu juuba eelpool mainitud, kuuldi olevat paremad asumistingimused.

Teised rändasid tagasi tublisti hiljem, aastatel 1924—1926, kus jälle oli suur väljarändamise palavik Brasiiliasse. Nüüd muidugi eeldas igaüks, et olukord Brasiilias ja ka asumistingimused on põhjalikult muutunud.

1924. a. asus uuesti Brasiiliasse perekond Veiderpass. Perekond asus küll maal, kuid oli sunnitud varsti linna kolima, kuna lapsed ei tahtnud teha maatööd. Töötades ehitustööl, võis vana Veiderpass omale soetada Sao Paulo alevisse väikese maja. Kui lapsed ta juurest lahkusid, asus ta ühes naise ja tütreaga siiski jälle maale, kus omab väikese krundi.

Ernesaksa perekonnast rändas poeg Gustav, kes esimese väljarändamise ajal oli alles 12-aastane, 1925. a. jälle Brasiiliasse. Ta on väljaõppinud autojuht ja elektritööline ja töötab ka vastavatel aladel.

1926. a. rändas tagasi perekond Ambrosius, kelle perekonnapea aga aasta pärast suri. Lapsed elavad laiali siin-seal.

Kohalejääjatest sai eelpool juba nimetatud kaupmees Sirin õige jõukaks, nii et surres ta võis oma naisele ja lastele jätta ilusa päranduse. Noorem poeg olevat oma osa aga varsti maha praalunud, vanem vend surnud, kuna keskmine poeg pidavat praegu omama Sao Paulo alevis kaunis korraliku maja. Samuti elavat oma majas Sirina lesk ühes tütreaga.

Mikk Niisson tulnud ta oma jutu järelle paari aasta pärast asundusest Sao Paulosse, kus olnud alguses majahoidjaks, hiljem aga avanud naisega söögimaja. Paari aasta eest surres pärandas ta naisele ja pojale väikese varanduse.

Tiideman jõudnud ühe suure lauavabriku ärijuhina õige heale järjele, kuid lõõnud oma rahad ruttu läbi ja elavat praegu õige tagasihoidlikult.

Mihkel Saarn töötab praegu Sao Paulos metsapraakerina.

Tammerik oli hulki aega Rio de Janeiro ühe koolimaja korrapidajaks, nüüd aga töötab ta Sao Paulos kaubanduse alal.

Teiste eesti asunikkuude kohta, kes asundusse jäid, puuduvad kahjuks teated.

Hilisematest eesti sisserändajatest võiks mainida poksijat Klausner'it, kes oli omale juba ilusa varanduse kogunud, kuid selle ühe pangakrahhi läbi jälle kaotas, nagu ta ise mulle jutustas. Nüüd elab ta Rio de Janeiro ja tahab omale oma rusikatega uue varanduse kokku lüüa.

Tuntuim eestlane Brasiilias on kahtle-

Töeline-kirjamees M. Levett.
Luuletab ja kirjutab innukalt Brasiilia elust-olust.

mata lendur Stunde, kes hea lendurina pidavat saama väga kõrget palka.

Niisiis kujunes Brasiilia ainult mõnele üksikule eestlasele tõesti „töötatud maaks“, mis võimaldas neile vanadusepäeviks väikest varandust koguda. Suur enamus leidis eest palju raskemat tööd kui seda oldi harjutud tegema kodukohas, ja väikest tasu, mis vaevalt võimaldas tagasihoidliku äraelamise. Neile aga, kes pidid võõrasse mulda maha matma oma lähemad ja kallimad inimesed, osutus Brasiilia paridiisi asemel tõeliseks põrguks.

Emakeel on kalleim vara!

Sloveenide juhtiv poliitik dr. Korošec oma Ljubljanas ilmuvas ajalehes „Slovenec“ ütleb:

„Emakeel on aare, millest isa ja ema ammendavad need sõnad, mis tungivad lapse südamesse. Kui ema oma õrnemad sõnad ütleks lapsele mõnes võõras keeles? See poleks õige ema!

Keel viib inimesed kõigi nende inimeste suurde ühisusse, kes kõnelevad ühist keelt, oma rahvusringi! See

ühisus, see ring on vanem, püham, tugevam kui riigivorm. Kui lastakse enesele peale sundida võõras riigisuhtumine, siis ollakse tõeline patune. Kunagi ei pea teised sind enese hulka kuuluvaks, kui sina seda ka sooviksid!

See, mis meie ütlesime, on looduseseaduste poolt kirjutatud meie südamesse, ja ükski ei saa karistamata üle astuda neist seadusist.“

H. H.

Lutsi eestlastele külla.

Kuidas elavad meie suguvennad tänapäeval.

On saanud kenaks kombeks igaks jõuluks valmistada lutsi eestlastele nende suguvendade poolt jõulurõõmu kingitustesaadetisega. Kuna varemini selle jõulurõõmu „teostajaks“ oli Haridusliit, siis tänava läks see ülesanne üle Välis-Eesti Ühinguale kui väliseestlaste keskorganisationsioonile. V.-E. Ühingu Valga osakonna kaasabil teostati see ülesanne kõigiti hea eduga. Kingitusi üle andma sõitsid Valga osakonna juhtivad tegelased J. Kõivumägi ja J. Kasak. Allpool avaldab J. Kõivumägi oma huvitavaid tähelepanekuid lutsi eestlaste praegusest olukorrast.

Toimetus.

REISISE.

Riiga saabusime teisipäeval, 4. jaan. kus meie esimeseks peatuspunktiks oli meie saatkond. Peakonsul Kruus suhtus meie reisi sihhi se ülesannetesse suurima vastutulelikkusega ja tema kaasabil arenes kõik, mis Riias tuli teha, ladustasi.

Ludža jaama saabusime õhtul kell 8, kus kava kohaselt meil pidi olema hobune vastas, kuid jaamas polnud kedagi, kes võinuks osutada meie kohalesõidutajaks. Nii pöördusime linna, milline on umbes 7000 elanikuga maalinnake. Elanike koosseisu moodustavad kohapealsete andmete järele $\frac{1}{3}$ lätlased, $\frac{1}{3}$ juudid ja $\frac{1}{3}$ venelased. Linn ise asub jaamast umbes 1 kilomeetri kaugusel.

Õõbisime juut Lovcov'i võõrastemajas, millises on 3 tuba võõraste vastuvõtmi-seks. Siin kuulsime, et samas kohas on peatunud ka paljud teised meie Lutsimaal käinud tegelased. Meil soovitati rahulikult jääda ootama seni, kuni maalt hobustega meile järele ilmuvad kohalikud tegelased. Meie aga ei usaldanud seda ootama jääda ja muutsime oma esialgset kava, selgita-des kaardi kaasabil meie sihtpunktide asukoha.

Nii siirdusimegi järgmisel päeval hom-mikuse rongiga Nerza jaama, kust läti poisikesest-voorimees meid 4 lati eest nõustus sõidutama Tsäpsi külla. Poiss aga ise ei teadnud teed ja tegi 6—7 kilomeetri asemel suure ringi ümber Nerza järve, nii et meie tee kujunes teist niipalju pike-maks.

Peagu meiega üheaegselt jõudis Ludža linnast koju ka peremees Jarošenko ise, kes oligi meile järele ilmunud linna, kuid meie sõitsime kümnekond minutit varem juba raudteel edasi.

OMAPÄRASED KAUGUSE MÕISTED.

See, mis meil Petserimaal kutsutakse „versta s gakom“, on ka siin kauguste kohta täiel määral maksev. Kui öeldakse kolm kilomeetrit, siis valmistada viie vastu ja hea on, kui seegi õigeks osutub.

Maarahva asulad asuvad Ludža linnast umbes 20 kilomeetri kaugusel. Neist on kättesaadavam Tsäpsi külla, sest siin on kõige kindlam maarahva vaim ja meelus ja siit saab kõige kergemini voo-rimeest, kes igal ajal on valmis sõidutama sind kohale.

Nerza jaamast on sellesse külla kohaliku mõiste järele 6—7 kilomeetrit, kuid minu hinnangu järele on see küll kaugemal. Tsäpsi naabruses, umbes 3 kilomeetri kaugusel, asub Kirbu külla (läti keeles Skirpani). Need kaks külla moodustavad siin-pool raudteed omaette ühiku ühes Väike-Tsäpsi küllaga, kus maarahvas on veel säilinud puhtamal kujul ja suuremal arvul.

Tsäpsi külast juba umbes 20 kilomeetri kaugusel (meie mõiste järele!) ja teisel pool raudteed asuvad üsna ligistikku, ainult kilomeetri kaugusel üksteisest, Kreegi ja Mägise külad (läti keeles Greči ja Barisi).

MAARAHVAS ISE.

Lutsi maarahvale on tundmatu sõna ja mõiste *eestlane*. Tema kutsub ennast ja kõiki, kes eestlasteks osutuvad, *maameheks*. Isegi tervitades rõhutab ta seda ja ütleb: „Tere maamiiz“. Lutsi maarahva keel osutub niivõrd omapäraselt arene-muks, et see tuletab meelde Võru murrakut, mis võis umbes 100 a. eest selles maakonnas tarvitusel olla, kusjuures teatud mõju on avaldanud ka vene keel ja oma-ette arenemine. Püüdsime rääkida täna-päeva Võrumaa murrakut, kuid ka see osutus liiga uueks keeleks.

Maarahvast asub kõige rohkem Tsäpsi külas, kus peaaegu eranditult kõik peavad ennast maarahvaks.

Meie tulekust ollakse siin eriti vaimus-tatud ja öeldakse, et meie oleme neile „suurõ umadzõ“ — suured sugulased.

Kirbu külas (Skirpani) on vene mõju tugevam ja koos läti ümberrahvustamise-ga on selle mõju niivõrd suur, et laste seast meie ei leidnud ainustki, kes oleks veel mõistnud eestikeelseid jõululaulukesi või midagi taolist. Maakeelt rääkiva rah-vana kogunes siin jõulupuule ainult vane-maid mehi ja naisi. Eesti vaim on siin aga tugev mõlemas külas ja vähemalt meile

kinnitati, et tahetakse „maavärki“ õppida, aga ei ole, kes õpetab.

Järgneval päeval, nimelt 6. jaanuaril, siirdusime pikemale matkale, et jõuda Kreegi ja Mägise küladesse. Saame hobustega sõites tugevasti külmetada, sest möllab eht talvetuisk, mis kõik jäljed siledaks pühib nagu luuaga. Õnneks on tuul osalt seljatagant ja küljelt ning hobused on ehtsad.

Kreegi küllas osutub, et ka siinasuvate maarahva liikmete järeltulijad on meile kaduma minemas ja ainult üks tütarlaps loeb salmikese eesti keeles. Keskmistes aastates — nii 40—60-aastaseid mehi, kes räägivad maakeelt, on siin aga siiski rohkem kui Kirbu küllas. Üldine kaebus: naised on lätlased ja õpetavad ka lapsed rääkima ainult läti keelt, sest nad ei oska sõnakestki „maavärki“.

Mägise kui maarahva külast võib kõnelda ainult niivõrra, et siin kogunes umbes 10 vanameest, 70—90-aastased, kes veel teadsid „maavärki“. Jõulupuulauluna algasid lapsed otsekohe Läti hümniga ja sellele järgnes Eesti hümn, kuid lätikeelsete sõnadega. Viis oli niivõrd siiski erinevalt rõhutatud, et raske oli otsekohe talbata, mis laul see on.

Kokkuvõttes: paremad on Tsäpsi ja Kreegi külad, kuna Kirbu ja Mägise tugevamini ümberrahvastatuteks osutuvad.

MIDA ARVAB RAHVAS ISE.

Korduvalt küsiti meilt, et kas ei saaks koolis õpetama hakata ka „maavärki“ (eesti keelt). Ja isegi kohalik läti algkooli koolipreili (õpetaja) ütles, et teil on siin eestlased, aga neile emakeelt ei õpetata. Asi oleks parem, kui nad saaksid emakeelset algõpetust 3—4 nädalatundigi.

Mitmed maainimesed küsisid, et kas ei saaks neile niisugust raamatut, kus oleks lätikeelne tekst kõrvalt eestikeelsega, siis saaksid lapsed ka ise õppida lugema ja vähemalt vähekeste kõnelema.

Kõige suuremaks valulapseks siin osutub tõesti emakeelse algkooli puudumine ja see küsimus on niivõrd oluline, et kui tahame, et Lutsis maarahvast veel alles jääb, siis tuleb see küsimus lahendada.

MEIE VÄIKESED ABILISED.

Vaikides ei saa mööduda neist meie noortest, kes Lutsist on toodud kodumaale ja õpivad siin. Need noored on meile igal sammul abiks oma väikese jõu ja nõuga. Kõige terasem ja tragim neist on väike Joosep Nikonev.

Koos meiega tulevadki 2 neist ära, et minna oma õpinguid jätkama.

Osa noori on juba päev varem teele asunud, nii et meie kõiki neid ei kohtagi.

TERVES KÜLLAS NIMEKS PULL.

Kreegi ja Mägise küllas on 99% perekonnanimedest Buls (Pull). On see pere-

konnanimede andmisel sõimunimena antud või kuidagi teisel teel saadud, ei läinud korda täpselt selgitada, kuid see on üldine perekonnanimi nendes kahes küllas, nii et raske on ütelda, kes on kes.

Ja tugevad oma kogult on ka tõesti selle ümbruse mehed, nii et nad auga võivad seda nime kanda. Isegi elatanud 70—90-aastased vanamehed näisid üsna kõbusatena. Juba see füüsiline jõuküllus on suureks suguluse tõendajaks ja allakriipsutajaks.

KUS ON VOOLAINE?

See oli küsimus, mis meile esitati igas kohas ja küllas. See oli küsimus, millest oli huvitatud iga maamees. Mag. Palopriit Voolaine on Lutsi maarahva seas väga populaarne ja temast ollakse siin vaimustuses. Saadeti temale isegi tervitusi meiega, et ta jälle pea Lutsi maarahvale külla tuleks. Koju jõudes kuulsime, et teda pole Läti võimude poolt lastud üle piiri möödunud detsembris ja selle tõttu polegi teda Lutsis.

RAHVA MAJANDUSLIK TASE.

Siinse rahva majanduslik tase pole palju parem petserimaalase omast. Endised külad on küll planeeritud üksikelamuteks, kuid väiketalud, kus maad 3—12 hektaarini ja küllalt suurearvuline perekond, ei võimalda majanduslikku jõukust.

Piimamajandus ja meiereid on veel arenemisajajärgus ja soodsa konjunktuuri puhul jõuab nende korrapärane arenemine lõpule alles aastate pärast. Silmatorkavalt esirinnas sammub aga sinne hobusekasvatuse. Hea hobune on igas majapidamises hinnas ja neid kasvatatakse müügiks, eriti kerget tüüpi häid jooksjaid, kellest parimad leiavad tee hipodroomidele.

Kodukultuuris esineb ahi sooja magamismüüriaga, kuid see pole puhtakuuliline vene ahi, vaid ümberkorraldatud tüüp. Ka toitudes esineb omapäraseid retsepte, milleid ei tunne meie maarahvas.

KEELTE PUDRU, MILLEST SAAB LÄBI VAID KOLME KOHALIKU KEELEGA.

Omapäraseks nähteks on asjaolu, et siin valitseb kolm kohalikku keelt. Need on vene, latgallia ja läti keeled. Latgallia (sõimunimega džangali) keel on omapärane läti ja vene keele segu, milles umbes pooled sõnad on vene ja pooled murrakulises läti keeles. Seda kõneleb igatiiks ja see ongi kohapeal peakeeleks. Nii aasta kolmekümnesed ja vanemad mehed räägivad vabalt enamuses ka vene keelt, kuna kooliealised lapsed kõik juba korraliku läti kirjakeele omavad. Džangal aga elab edasi kodudes ja surutakse tagaplaanile. Osa selle rääkijaid küllades kaebavad isegi selle üle, et nende ilus ja hea keel on koolides asendatud kõlatu ja inetu läti keele-

ga — nende väljenduse järele Balti murrukuga. Nii et välja suremas on läti kirjakeele arvel kõik teised ja sellele kui riigikeelele on koolides loodud valitsev seisund, samuti igal pool ametiasutustes.

Olgu mainitud, et Lutsi maarahvale sümpatiseerib rohkem Latgallia murrukut ja vene keelt kõnelev rahvas, kuna neis kodudes, kus juba läti kirjakeel valitsemas, öeldakse lihtsalt — meie oleme lätlased.

Jõulupuudel oli iseloomulik tähele panna, et neist kodudest, kus veel oli mõni vananimene maarahvana olemas, lapsed olid õpetatud vähemalt maakeeles tänama ja see kõlas: „aitümä hüvä ežänd“ või lihtsalt ka: „aitümä“. Lätistunud lapsed tahtsid korrata sama sõna, kuid neil kõlas see juba lihtsalt läti keeles „ait-mää“ (tähendab tõikes — lammas mää). Neil oli sellejuures üsna tõsine näoke ees ja nad ise olid kindlas usus, et ütlevad õigesti, teadmata, kui valus see meile siiski kuulda oli.

VÄGA KAUGE SÕBER.

Siinne rahvas on kõik rooma-katoliku usku. Kohapeal on ksenz (preester) pidanud Raipoli (Raba, arvatavasti vast ka Raipe) kirikus eestikeelseid teenistusi kuni 1863. aastani (?), viimase Poola mässuni, kuid siis hukatud see ksenz kui mässaja ja kirik olnud kümnekond aastat üldse preestrita. Praegust ksenzi austab rahvas, sest see on paaril korral korralda-

nud isegi eestikeelseid jumalateenistusi, kutsudes selleks kohale Eestist vaimuliku. Kahju ainult, et selle kirjakeelset teenistust ei ole suudetud jälgida ja mõista. Selle ksenzi abi tuleks vastu võtta ja luua temaga side.

Kuuldavasti olevat praegu mõned Eesti noored vaimulikud rooma-katoliku usu preestri ametit õppimas, nagu ajalehtedest kuulda. Juhul, kui see peaks tõele vastama ja nad kord selle vaimuliku ametiga algavad, peame neile külastäike siia soovutama. Vaimulik teenistus tuleks aga just vanema põlve pärast mag. Voolaine'l tõlkida maakeelde.

MEIE KINGITUSED.

Neist oldi otse vaimustatud ja üteldi, et iga aastaga on need muutunud aina väärtuslikumaks ja väärtuslikumaks. Eriti hinnati just neid riidesemeid, mis pakikeses leidsid.

Ainus puudus oli vahest see, et tütarlaste püksikesed tundusid siinsete maalaste jaoks väikestena, kuna need on kasvult tugevamad ja suuremad. Sama võiks vahest öelda ka poiste sukkade kohta.

Kingituspakikeste arv 200 oli täiesti küllaldane. Said kõik, kes olid tulnud ja pidasid ennast maarahva liikmeks, vaatamata sellele, mis keeles meil nendega võt nende vanematega tuli vestelda.

Rahvas voolas jõulupuudele kokku äärmiselt ruttu, nagu oleks küllas üldmobiilsatsioon välja kuulutatud.

Nõudke ainult

Tuntud

Kaubamärk prov. H. Jürgens'i

BOR-THYMOL
seepi.

Kõrgemas headuses tualettseep vistrikute, tedretähtede, päikesepõletiku ja üleliigse higistamise vastu.

Teeb naha siledaks ja pehmeks.

M ü ü k apteekides, rohu- ja teistes paremates kauplustes.

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud.

Ameerika cestlaste kuukiri

«**MEINE TIE**»

toob huvitavaid kirjutisi cestlastest P.-Ameerikas.

Tellimishind aastas :

Eestis Kr. 2.—

Välismaal \$ 1.—

Toimetus ja talitus :

310 Lenox Ave. New York,
N. Y., U. S. A.

Lõuna-Kalifornia eestlased vana-aasta ärasaatmisel. (V. lhk. 45.)

Vasakult paremale: hr. ja pr. Janson, prl. De La Garde, Ann Caroli, Rudy Pageman, Sinaida Janson ja pr. Pageman. Seisavad vasakult: prl. S. Nael, pr. ja hr. Caroli, pr. ja hr. Rammi, pr. De La Garde, hr. ad Pageman ja Mühlberg, prl. ja hr. De La Garde. Viimane rida vasakult: hr. Barker, Aug. Lepp, pr. Barker ja hr. Veske. Ees istub A. Sestrop.

Ringvaateid välismailt.

Viimased eestlased lahkuvad Kolmjõelt, Mandžukoos.

Harbiini eestlaste mured ja hädad.

Enne Mandžuuria jaapanlaste mõju alla sattumist oli asunikkude elu Kolmjõel igapidi hea, nagu ma sellest juba varemalt olen kirjutanud „Välis-Eesti“ veergudel. Nüüd on olukord põhjalikult muutunud. Enamasti kõik välismaalased tunduvad võimudele poliitiliselt kahtlastena ja nende elu tehakse kibedaks. On veel hea, kui sind välja saadetakse, sest päris lihtne on ka „jäljetult kaduda“.

Nii sattusin ka mina kahtluse alla, ja 19. okt. l. a. sain käsu 24 tunni jooksul Kolmjõelt lahkuda. Arusaadavalt ei saa ühe ööpäeva jooksul varandust likvideerida ja püüdsin protesteerida, kuid tagajärjetult. Palusin siis luba vähemalt naise ja laste Kolmjõele jätmiseks kuni kevadeni, sest 200 klm. hobustel sõita läbi pakase ja tuisu võib väikeste laste tervisele saada hädasohtlikuks. Ka selles öeldi mulle ära.

Nii ei jäänud mulle muud üle, kui andsin oma varanduse suguvenna Tiidemannini hoolde, panin naise ja lapsed vankrile (rege tarvitatakse siin vaid puude ja heina

veoks) ja algasin rasket teekonda. Juhtumisi jõudis meile varsti järele veoauto kaerakoormaga, mille otsa meile lahkelt ruumi pakuti. Kuid ega veoautoski polnud palju parem. Tee oli kinni tuisanud ja auto kukkus tihti kraavi. Tuli kaevata, tõsta, higistada ja siis jälle külmetada. Kui siis viimati jõudsime Harbiini, haigestusingi neerudega ja lamasin kuu aega voodis, algul haiglas, hiljem kodus. Kuigi ma praegugi veel ei ole päris terve, võin siiski juba liikuda ja kergemat tööd teha.

Enne Harbiini vallutamist jaapanlaste poolt elas Harbiinis peale hiinlaste üle 155.000 venelase ja mitu tuhat välismaalast. Nüüd elab Harbiinis kõigest 21 tuhat venelast ja paarsada välismaalast — kellel vähegi võimalik oli, on siit ära sõitnud, sest välismaalastel on siin praegu väga raske tööd leida.

Kui Hiina raudtee müüdi venelaste poolt jaapanlastele, vallandati raudtee teenistusest kõik muulased ja asemele määrati jaapanlased. Nõukogude Vene alamad viidi Venemaale. Jaapanlaste poolt natsionaliseeriti kõik suuremad eratööstused, nagu elektrijaamad, piiritusevabrikud, suhkru-, jahu-, metsa- ja teised suuremad tulutoovad tööstused, mil puhul jällegi

vallandati teenistusest kõik välismaalased, nende hulgas ka palju eestlasi. Ainult mõned üksikud said raudtee pensionikassast mõnesuguseid summasid, millega neil võimalik oli ära sõita kas kodumaale või mujale, suurem jagu ei saanud midagi. Pensioni saavad ainult neli eestlast seni, kuni nad elavad Mandžukuo piirides. Niipea kui nad Mandžkuost lahkuvad, lõpeb pensioni maksmine.

Nii sattusid ühes teiste välismaalastega ka eestlased Harbiinis õige raskesse seisukorda. Töö saamiseks ei ole mingeid väljavaateid ja tagavarasummad on peaaegu kõigil juba otsas — töötta olek kestab juba 3—4 aastat. Ka on juba ära müüdnud kõik asjad, mis vähegi kõlbavad müügiks, ja saadud raha on samuti juba „ära söödud“. Selle tõttu on eestlaste meeleolu praegu väga rõhutud. Rõõm oli suur, kui siia saabus omal ajal sõnum, et soovijaid viiakse nii õelda järelmaksuga kodumaale. Kuid see rõõm osutus üürikeseks — Nõukogude Vene valitsuse poolt anti transiitviisa ainult üheksale eestlasele, kuna teistele viisat ei antud, keeldumise põhjust nimetamata.

Need üheksa eestlast, kes sel kombel õnnelikult kodumaale võisid sõita, on tõesti kadestamisväärsed. Nõukogude Vene valitsus tegi neile 90% hinnaalandust viisa pealt ja arvestas neile sõiduraha Mandžuuria piirist kuni Eesti piirini ainult 30 eesti krooni ümber! Peale selle „tõukas“ vene raudtee eestlaste vaguni piirist piirini ainult 16 päevaga. Sõidu mõnusus ja puuduste kohta puuduvad meil küll igasugused teated, sest ükski kodumaale jõudnud suguvend pole meile seni veel kirjutanud.

Harbiini jäänud eestlased pöörduvad alataas konsul Lõhmuse poole järelepärimistega, milliseks nende saatust kujuneb. Kahjuks aga ei või konsul neile mingit rõõmustavat vastust anda, kuna Harbiini Nõukogude Vene konsul pole veel siamaani Moskvas otsustavat vastust saanud. Kuulda saades, et Moskvasse on määratud uueks Eesti saadikuks A. Rei, pöörusid Harbiini eestlased 9. jaan. s. a. konsul Lõhmuse poole uue palvekirjaga nende kodumaale toimetamiseks. Ühtlasi palusime hr. konsulit, et ta meie palvekirja edasi saadaks saadik Rei'le palvega vastavate sammude astumiseks. Nõukogude Vene valitsuse ees, et meid lastaks läbi Venemaa kodumaale. Kui aga Nõukogude Vene valitsus peaks meile ikkagi ära ütlima, loodame, et meile võimaldatakse merd mööda kodumaale sõita, sest siia jäädes oleme tõsiselt määratud näljasurmale.

Sõit mereteed mööda läheb muidugi kallimaks, kuid tahame iga hinna eest siit minema pääseda. Oleme läbi jooksnud kõik Saksa, Prantsuse, Hollandi, Itaalia ja teised laevakontorid, selgitades sõiduhindu.

Osutus, et kõige odavam tariif on Jaapani laevaliinil, mis peab ühendust Tokio ja Londoni vahel — kolmas klass ƣ 27—0—0. Sealjuures maksab sõit Harbiinist Tokioni veel ƣ 2—0—0. Laevasõidukontor on nõus meile tegema 20% hinnaalandust, kui meid tuleb 20 reisijat. Loodame aga saada 30% hinnaalandust, kuna kodumaale sõitsoovijaid on meil 30. Seegi sõiduhind on meile küllalt kallid — peame ju Eesti Vabariigi valitsusele selle laenu tagasi maksuma, oleme aga praegu kõik varanduseta inimesed, kes loodavad kodumaal ainult oma kätetööle.

Elame nüüd kõik lootuses, et meie uuel saadikul Moskvas õnnestub meie heaks midagi ära teha. Peaks see aga osutama võimatuks, loodame siiski, et kodumaa meid siia hätta ei jäta, vaid et meile siis võimaldatakse mereteed mööda kodumaale pääseda.

A. Nortots.

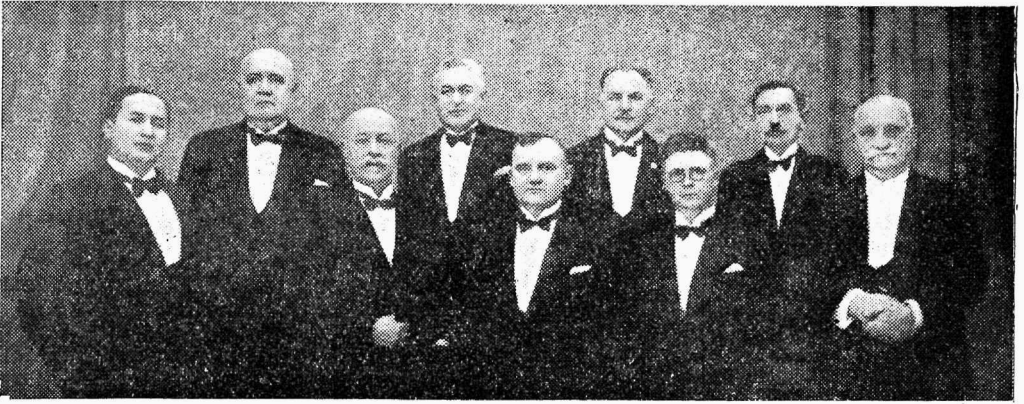
Eestlaste elu Baronsis, Kanadas.

Esimesi eesti asunikke tuli Kanadas Baronsi asundusse 1904. a. Krimmist. Esimestel aastatel oli asunikudel õnne: ühtejärgi keetsid head vilja-aastad, sadas küllaldaselt vihma ja saak oli hea. 1917. a. aga algasid kuivad aastad, mis kestavad siamaani. Põud teeb farmeritele suurt kahju. Põuaga käsikäes käivad ka teised nuhtlused — rohutirtsud, kelle hävitamiseks küll tonnide viisi mürki tarvitatakse, keda aga siiski kunagi ei suudeta täielikult hävitada, cut worm (lõikaja uss), rotid, kes maa sees elavad ja äraarvamata palju kurja teevad, jne. Ka on viimastel aastatel rahe farmereid külastanud, samuti tugev tuul, mis põllud tolmama ajab ja seemne põllult ära viib, nii et peab uuesti külvama. Paaril korral on ka öökülmad viljad ära võtnud.

Aedviljadelgi on oma vaenlased. Teatud liiki usse ilmub niisuguses külluses, et lühikese ajaga on kapsad, porgandid, peedid — ühe sõnaga kõik, mis on haljas — ära söödud. Kartuli vaenlaseks on ilus punane putukas, veidi suurem meie eesti lepatriinust, kes kartulipõllul teeb põhjaliku hävitustöö, kui inimene mürgiga vahele ei lähe. Ühe sõnaga, siinsel põllumehel on viimastel aegadel nuhtlusi rohkem kui kõigil Egiptuse rahvastel kokku, ja võitluses nendega on inimene enamasti võimetu.

Kõige selle tagajärjel ongi eesti asundus Baronsis lagunemas. Inimesed ei usu enam heade aegade tagasitulekut ja asuvad mujale, mõni Peace River'isse, mõni Ühendriikidesse, lootes seal parematele elamisvõimalustele.

Kui loodus oleks farmeri vastu armulisem, siis ei oleks tal muidu küll põhjust oma elu üle kurtmiseks. Tehnika on põllumehelgi appi tulnud ja ta käsutusse masinad annud, mis aega ja tööd säästavad.

Balti Liidu komitee Harbiinis, asutatud 1936. a.

Esimene rida vasakult: Leedu konsul L. Kovsharas, Läti konsul P. Mezaks, Eesti konsul A. Lõhmus, Harbiini Eesti Seltsi esimees A. Raevald ja Läti kirikuõpetaja Harbiinis J. Drisuls.

Teine rida vasakult: Läti Seltsi esimees J. Ehkis, Leedu Seltsi abiesimees J. Siskind, Leedu Seltsi esim. V. Jankevitch ja Eesti Seltsi sekr. R. J. Grünberg.

Vanasti koristati vilja vihusidujatega (binder), siis oli vihkude kokkupanemisel ja rehepeksmisel alati hulk inimesi tööl, nüüd aga koristatakse vilja combiner'iga, mis tarvitab ainult kahe inimese tööjõudu. Üks tööline hoiab combiner'i tüüritatast, reguleerides viikatid madalamale või kõrgemale, vastavalt vajadusele, ja teine juhib traktorit, mis combiner'it veab. Combiner lõikab vilja 16 jala laiusest, peksab, tuulab, paneb terad plekist salve, mis asub combiner'il ja on 50 bušeli mahutusega. Kui salv on täis, sõidab juurde mees, kes terad salvest ära veab.

Tööhobuseid tarvitatakse vaid väga vähe. Kuigi combiner'ite ja traktorite hinnad on kõrged (combiner maksab 3500 dollarit ja traktor 1480 dollarit), leidub neid siiski paljudes taludes, kuna nad võimaldavad endise kümne töölise kohta tarvitada vaid mõne inimese tööjõudu.

J. K.

L-Kalifornia eestlaste elu.

Perekondlikke koosviibimisi.

Meile kirjutab eestlane Los Angelesest: „Olen lugenud „Välis-Eestit“ ja rõõmustanud, et eestlased kõikjal innuga organiseeruvad. Kahju, et meie, L-Kalifornia eestlased, viimasel ajal ei suuda korraldada oma seltsielu, mis täiesti soiku on jäänud. 1932. a. nägin ühel koosolekul 50 kaasmaalast, aga pärast seda pole vist enam nii hulk eestlasi Californias koos olnud.

Enamjagu California eestlasi on kauaegsed siinolijad, kes siin elanud 10 kuni 30 aastat. Paljud nendest on kinnisvaräomanikud ja nende lapsed on ameerikas-tunud ega kõnele enam oma emakeelt.

Muidu suhtuvad Kälifornia eestlased teineteisesse väga sõbralikult ja aitavad ning toetavad üksteist nõu ja jõuga. Olen kaua aastaid siin elanud ja olen uhke, et meie eesti pere nii üksmeelselt elab.

Kalifornia eestlastel on kombeks saanud korraldada novembris „Thanksgiving-püha“, mis harilikult peetakse Comptoni linnas abielupaar Pagemani juures, kuna uus aasta võetakse ikka vastu hra ja pr. Jansoni külalislahkes kodus San Fernandos.

Möödunud jõulupühadel viibisid Kalifornia eestlased Ramm'i perekonnas, kes on üks vanemaid perekondi Californias, kelle külalislahkes kodus iga kaasmaalane on teretulnud.

Uus aasta võeti vastu perekond Jansoni juures, kuhu oli kogunud 25 eestlast. Seal viibis ka suguvend Arvo Sestrap Albertast, Kanadas, kes õpib lennuasjandust Oaklandis. Külalisena viibis veel Jansoni perekonnas kapten August Lepp, kes lubas eeloleval suvel kodumaale sõita. Uue aasta vastuvõtt kujunes väga pidu- ja tujurikkaks. Vaimus soovisin terve maailma eestlastele head uut aastat, kuigi see kirjalikult tegemata jäi.

Kalifornia eestlane.

Balti Liidu tegevus Harbiinis.

Harbiini Balti Liidu komitee uue-aasta vastuvõtmine peeti 3. jaanuaril võõrastemaja „Modern“ ruumes.

Koos olid liikmed: Eesti poolt konsul A. Lõhmus, konsulaadi sekretär R. Grünberg ja Harbiini Eesti Seltsi esimees A. Raevald, Läti poolt konsul P. Mezaks, kirikuõpetaja Jaan Drisul ja Läti Kod. Seltsi esimees hr. J. Ehkis, Leedu poolt

konsul A. Kovsharas, Leedu Seltsi esimees J. Jankewitsch ja Leedu Seltsi abiesimees J. Zyskind ning külalised.

Siinne Balti Liidu komitee kutsuti ellu augustikuus 1936. a. eestlaste algatusel. Esimene suurem koosviibimine ja pidu peeti oktoobrikuus 1936. a. hr. R. Grünbergi korraldusel, millest üle kaheksaja inimese osa võttis.

Juba tol koosolekul loodi kindel side kolme rahvuse vahel, mis kestab tänini, välja arvatud lätlastega, kellel on omavahelised hõõrumised, mille tõttu nad asusid kahte vaenulikkku leeri, nii et neil nüüd on kaks seltsi.

Teine neist seltsidest töötab siiski käskkäes Balti Liiduga.

Liidu komitee peab koosolekuid iga kuu ja arutab jooksvaid asju, mis kooskõlas kolme rahvuse huvidega Harbiinis, astudes välja paljudes ametiasutistes oma liikmete kasude kaitseks.

Peale selle peab Liidu komitee referaate ja in corpore võetakse osa riikide aastapäevade pidustustest ja teistest üritustest.

A. N.

Eesti kolhoosid Venemaal.

Eestlane on halb kolhooslane.

Napid on need teated, mis tulevad eestlaste kohta Nõukogude Venemaalt. Kõige rohkem kuulis seni eestlaste elust muidugi Leningradis ilmuva eestikeelse lehe „Edasi“ kaudu, kuigi küll ühekülgsest. Enne jõulusid m. a. olevat aga „Edasi“ suletud (samuti ka ajakiri „Kommunismi tee“) ja seega on allikad eestlaste elu-olu tundmaõppimiseks Venemaal veelgi napimaks jäänud.

Kuigi eestlastega Nõukogude Venemaal ei ole võimalust pidada mingit sidet ja see osa Välis-Eestist elab täiesti oma isoleeritud ja eraldatud elu, ei ole siiski huvituseteta jälgida oma suguvendade käekäiku kodumaal suures naaberriigis.

Kuna Venemaalt nüüd järjekindlalt saabub kodumaale optante, keda sealt kodumaale lubatakse asuda, siis kuuleb neilt Nõukogude eestlaste elu-olu üle kõige lähemalt ja erapooletumalt. Ära pääsevad Venemaalt eeskätt need, kes ei ole seni veel Nõukogude Vene kodakondsusse astunud. Enamasti saabuvad kõik need eestlased Siberist.

Ka eestlased on nüüd koondatud kolhoosidesse ja kuidas see neile meeldib, sellest jutustab üks kodumaale saabunud eestlane Antsla ja Karula küladest Siberist. Ka need külad olevat läinud kolhoosi alla. Selle rajooni kolhoos kannab koguni nime „Eestlane“. Kolhoosi juhiks olevat eestistunud lätlane, kes isegi end enam lätlaseks ei pea. Sel kolhoosil olevat praegu 31 hobust, umbes 100 sarvloomaa ja umbes 200

lammast. Töötegemine sündivat tükitöö alusel. Tasu maksetavat natuuras toiduainetega vastavalt tehtud tööpäevade arvule.

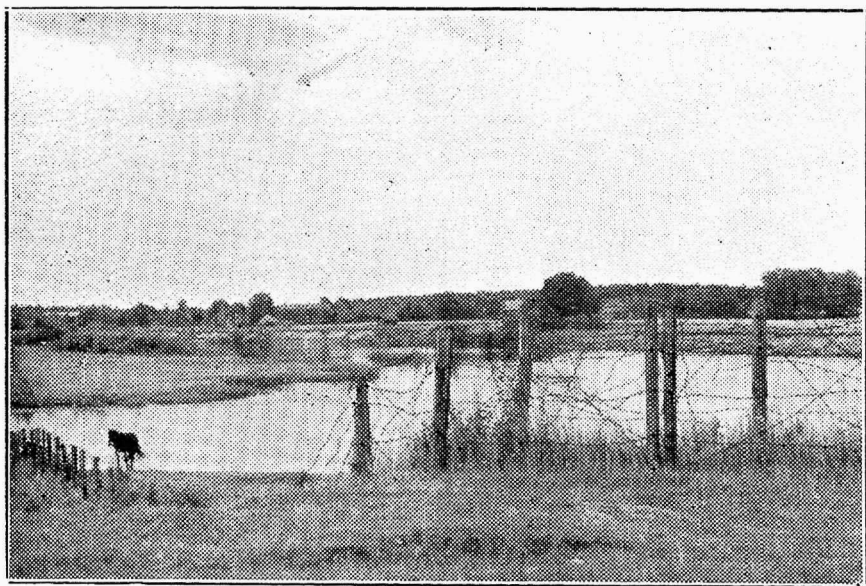
Eestlased, kes aga harjunud omal käel peremehed olema, ei taha heameelega kolhoosnikud olla, ja nii, kes saab, see tulema tuleb.

„Edasi“ andmetel olevat eesti kolhoose üle terve Venemaa õige rohkesti, mis tekkisid 1929. a. alates talumajapidamiste kollektiviseerimisega. Esimeste eesti kolhoosidena nimetatakse „Uus elu“, „Uus ilm“, „Punane luuküla“, „Säde“, „Edasi“, „Uus küla“ jne. Kui venelaste suhtes kolhoos on päris otstarbekohaseks nende tööle rakendamise abinõuks, sest venelane iseisvsa peremehena oma laiskuse, ükskõiksuse ja laiade eluviiside tõttu osutus väga halvaks töömeheks, on lugu teistsugune eestlaste juures. Eestlane on individualist ja kolhoosis töötamine ei ole tema iseloomu kohane.

„Paljud kolhoosid, kus esimestel aastatel suuri edusamme oli märgata, viidi kulakliku kahjustamise töö tagajärjel lagunemisele,“ kirjutab „Edasi“. — „Töö distsipliin langes, oma poole kiskumise meeleolud suurenesid, kolhoosi varandusele vaadati kui kroonu varandusele, klassivõitlus külas võttis uue vormi, ja see pole veel tänapäevgi lõppenud. Veel praegugi töötavad kulaklikud jäänused kolhoosides, neile aitavad kaasa trotskistid, palvadrelased, kodanlikud natsionalistid.“ Edasi märgitakse, et stahhaanovlik liikumine olevat eesti kolhoosides nõrk. Jällegi süüdistatakse rahvaenlasi, kes püüvad kolhoosides stahhaanovlikku liikumist lämmatada. Sarjata saavad terve rea kolhooside juhtivad tegelased. Jabljonja eesti küla nõukogus, Lõžskovo rajoonis, olevat „bürokraatlikud ametnikud“ omale pesa ehitanud ja ei käituvat sugugi seltisimeheliikult. „Kingsepa“-nimelises kolhoosis, Rosentali küla nõukogus, Siberis, olevat avastatud kahjuritegevus kodanliku natsionalistliku agentuuri paljastamisega. Nende kontr-revolutsiooniline tegevus väljendunud peasjalikult kolhoosi varanduse hävitamisega. Krasnogvardeiski rajoonis, Pihkva ringkonnas, ja samuti teistes rajoonides, kiusavat kahjustajad kolhoosnikke taga jne.

Siiski teab „Edasi“ nimetada ka viis eeskujulikkku eesti kolhoosi:

Kolhoos „Uus Ilm“, endine eesti Hagensk, üks jõukamatest majapidamistest. Kolhoosil on 8006 hektari põldu, karjafarm, kus üle 600 sarvloomaa, seafarm 230 seaga, lambafarm üle 2000 lambaga. Mõõdunud aastal said kolhoosnikud tööpäeva pealt umbes 3 rubla raha ja ligi 20 kilogrammi teravilja.

Vene-Eesti piir.
Okastraataed piirilt ülemineku tõkestamiseks.

„Smolkovo kolhoos“ Volossovo rajoonis. Läänud aastal said kolhoosnikud 4 kilogrammi teravilja ja üle 4 kilogrammi kartuleid tööpäeva pealt.

„Sveti kolhoos“ Kuibõševi (Samar) oblastis. Eesrindlik majapidamine stahhaanovlikkude töömeetodite poolest. Mõõdunud aastal sai kolhoos keskmiselt 8—12 tsentnerit teravilja hektaarilt.

„Säde kolhoos“ Tatarski rajoonis Lääne-Siberis. Sai mullu kaerapõldudelt keskmiselt 15 tsentnerit saaki hektaarilt, kuna osa nisupõlde andis isegi kuni 30 tsentnerit hektaarilt.

„Kultuura kolhoos“ Oparino rajoonis kaugel põhjas, kus maapind vähe viljakandev, sai läinud aastal hektaarilt keskmiselt 12 tsentnerit teravilja. Kolhoosnikkudele anti ligi 5 kilogrammi teravilja, kartuleid ja muid saadusi tööpäeva pealt, peale selle said kolhoosnikud saadusi ka veel oma majapidamisest.

Missugused on kolhooside kohustused riigi vastu, sellest ei ole juttu. Teiste allikate järgi kuuldu, et need kohustused ei ole väikesed, sest kolhoosid peavad mõduka tasu eest ka riiki varustama põllumajanduse saadustega. Nii ei saa kolhoosnik kõike oma töövaeva tasu veel kaugeltki endale.

Eesti kommunistide halvad päevad Nõukogude Venes.

Viimase aja põhjalik puhastus Nõukogude Venes trotskistidest ja muudest

„kontr-revolutsioonilistest“ elementidest ei ole jättnud riivamata ka eesti kommuniste, kes asusid tähtsamatel kohtadel ja mängisid Nõukogude Vene eesti kommunistide peres juhtivat osa. Tuletame meelde vaid eestlasest kindrali Kork'i kurba saatust, kes hukati ühes Tuhhatševskiga.

Silmapaistvam kuju Nõukogude Vene eestlaste seas on Jaan Anvelt, kelle poolt Eestis 1. detsembril 1924. a. korraldatud verisest mässust meil on rasked mälestused. Ei ole sinna kaua tagasi, kus ta tõusis Nõukogude Liidu õhu- ja Gaasikaitse juhiks ja võis esineda kõrvuti teiste Nõukogude Vene suurte juhtidega. Kui hakati enamlaste vana kaadrit puhastama, siis liikus kuuldu, nagu oleks ka Anveldi eluga tehtud lõpuarve. Nii halvasti tal aga siiski ei olevat läinud. Ta olevat nüüd Moskvas ja täitvat kominterni kantsleide juures väikesi, kolmanda järgu ülesandeid. Küllaltki suur langus! Ja vaevalt veel see 54-aastane mees oma uut tõusu näeb.

Ka teise enamlaste juhtiva tegelase Ants Põõgelmani kohta liikus kuuldu, et ta ei olevat enam elus, mis tundus usutav, kuna Ants Põõgelman oli juba aastaid tagasi tuntud opositsionäärina. Seni ei olevat talle siiski aga midagi juhtunud ja ta liukuvat vabalt ringi Leningradis. Küll olevat ta aga juba varemimi kõrvaldatud „Edasi“ toimetamisest, kuna teised toimetajad pea kõik trotskismis süüdistatutena saadetud asumisele Turkestani. Võib-olla

**Eesti piirivalvurid Vene piiri juures.
Üle piiri põgenejaid jälgimas.**

oligi see põhjuseks ajalehe sulgemisele enne jõulusid.

Venemaal puhuvad jälle uued tuuled. Ohutatakse rahvuslust ja isamaalsust ja paljugi sellest, mis varemini nimetati „kodanlikuks“ ning oli keelatud, on nüüd jälle tõusnud ausse. Kes teisiti mõtleb või ei taha kähku ümber orienteeruda, see peab kaduma.

Eestist on põgenenud Nõukogude Venesse, eriti Leningradi oblasti, eestlasi, kellel kas pind läks jalge all kodumaal kuumaks või kes lootsid leida Venemaal paradiisi. Eriti rohkesti põgenes neid Venemaale peale ebaõnnestunud mässukatset 1. detsembril 1924. a. Kuid kõik nad on elanud läbi raskeid pettumusi. Kes veel seni pole hävinud, need on saadetud asumisele kaugesse Siberisse. Ainult mõni üksik 1. detsembri mässu tegelastest olevat jäänud veel Leningradi.

Hoopis paremini on käinud nende käsi, kes kuulusid erapooletute hulka. Neid on Leningradis töolistena ametis vabrikutes ja tehastes õige rohkesti. Vähemalt ei ole

nende olukord halvem teiste tööliste omast, välja arvatud sõjavarustuse tehastes, kust muulasi nüüd eemaldatavat. Enamasti on need põlised Peterburi eestlased, kes seal kas sündinud või veetnud suurema osa oma eluajast ja poliitikaga ei ole kunagi kuigi palju tegelnud.

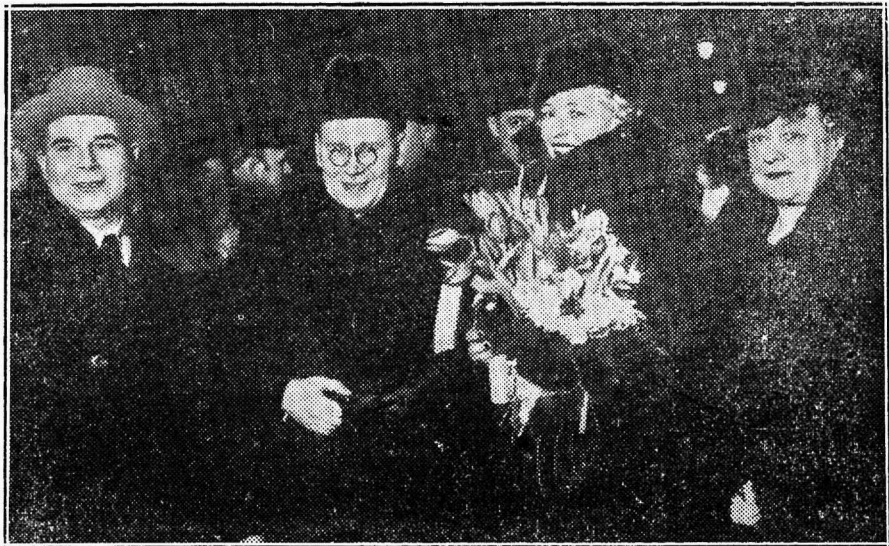
Eesti konsulaat Leningradis likvideerimisele.

Teatavasti nõuab Nõukogude valitsus välisriikide konsulaatide arvu vähendamist Venemaal, eriti Leningradis. See riivab ka eesti kindral-konsulaadi saatust Leningradis, mille sulgemist nõutakse. Tegelikult oligi juba konsulaatide tegevus Venemaal väga piiratud, kuna konsulaatide järele peeti hoolsat valvet. Isikud, kes konsulaadis käisid oma asju õiendamas, vangistati ja said suurte vintsutuste osaliseks.

Leningradi eesti peakonsulaadi likvideerimine on juba arvatavasti teostumas peakonsul A. V a r m a nimetamisega saadikuks Kaunasesse, arvates 15. veebruarist s. a.

Väliseestlased,

saatke ära kuukirja „VÄLIS-EESTI“ 1938. a. tellimised, et numbrite saatmisega vahet ei tekiks!

A. Rei saadikuks Moskvasse.

Eesti uus saadik Nõukogude Liidus A. Rei lahkumisel Balti Jaamas. Vasakult: Vene saadik Tallinnas Nikitin, Aug. Rei, pr. Rei ja pr. Akel.

Kodumaa sõnumid.

Poliitilises elus uue aasta algus Eestis tõi elevust sel määral, mida lubas riigihoidja K. Päts'i poolt 19. jaanuaril väljakuulutatud otsus, milles ta uue põhiseaduse alusel kokkuastuva riigikogu valimisteks määras vabariigi aastapäeva, 24. veebruari ja sellele järgneva 25. veebruari. Ehkki parteipoliitiline tegevus endises mõistes on Eestis keelatud, kandidaatide esitamise viimseks tähtpäevaks, 27. jaanuariks tegelikult kõikides valimisringkondades väljaspool ametlikku rahvarinnet seati üles ka muid kandidaate. Oletatakse, et piiratud kihutustöö võimalusi püüavad enda nihutamiseks rahvaesindusse kasutada ära ka mõningad juhustetsija iseloomuga elemendid; kas nad aga valimistel seepärast pääsevad riigikokku, on isegi küsimus.

Valimised toimuvad isikuvalemiste põhimõttel, milleks riik on jagatud 80 valimisringkonda. Hääletamisõiguse omab iga kodanik, kes 18. jaanuariks 1938. a. sai 22-aastaseks. Igal kandidaadil riigikogusse tuli oma valimisringkonnast saada oma esituskirjale 150 soovitaja allkirja ja maksta 250 krooni kautsjonit.

Riigikogu 2. koda — Riiginõukogu, kellele tema tegevusseastumisel oleks raske leida ruume praeguses Riigikoguhoonetes Toompeal Tallinnas, otsustati esialgselt kuni vastava hoone ehitamiseni paigutada selleks üüritavasse „Seltskondlikku Majja“ Tallinnas.

80. valimisringkonna peale esitati kandidaate kokku 214, nendest langesid vormivigade tõttu valimiskomitee otsusel välja 14. Ühte vapsidest, Lembit Hellatit, kes lendlehes oli poliitiliseks võitluseks tarvitanud vabadussõjalase nimetust, mis on seadusega keelatud, karistati ühes abilisega sisekaitse ülema otsusel 3000 krooni rahaträhvi või 90 päeva vanglakaristusega. Kuna kaheksas valimisringkonnas oli esitatud ainult üks kandidaat igas, osutuvad need juba valitaks vastaskandidaadi puudumisel. Nende hulgas on ka praegune siseminister K. Eenpalu.

Tartus võistleb ühes valimisringkonnas Tartu linnapea kindral J. Tõnisson end. riigivanema professor Jaan Tõnissoniga; paljudes ringkondades esineb isegi 4—5 kandidaati, tugevasti on esindatud ka laiemalt seni tundmatuid noori kandidaate; aga nende poliitiline ilme on veel selgumatu. Kihutustöö püramine valimistel lasub valitud kandidaatidel koonduda selgema ilmega poliitilistesse gruppidesse alles tegelikus töös riigivolikogus, nagu see oli mõeldudki valimiste korraldamisel.

*

Vastvalminud kokkuvõtetel eesti väliskaubanduses 1937. a. bilanss näitab 217 miljoni krooni läbikäigu juures 5,1 miljoni krooni suurust sisseveo ülekalu. Eelmisel aastal oli läbikäik 170 miljoni.

1937. a. väljavedu ulatub 106,0 miljonile kroonile. Sellest moodustab (sulgudes eelmise aasta andmed) toor- ja poolvalmisainete rühm 42,7 (29,0) milj. kr., valmissaaduste rühm 22,9 (18,8) milj. krooni, toidu- ja maitseainete rühm 36,4 (30,4) milj. krooni ja elusloomade rühm 4,0 (4,9) milj. krooni. Aasta kokkuvõttes metsaekspord on kahekordistunud 7,8 miljonilt 15,4 milj. kroonile, samuti ka keemiatööstuse toorainete väljavedu 3,2 miljonilt 7,2 miljonile kroonile. Aasta väljaveos on veel suurenenud või 16,6 miljonilt 22,5 miljonile, munad 2,5 miljonilt 2,6 miljonile, kartul 1,0 miljonilt 1,3 miljonile, toornahad 1,2 miljonilt 2,3 miljonile, tselluloos 6,7 miljonilt 7,9 miljonile, ajalehepaber 1,3 miljonilt 1,7 miljonile, puuvillane lõng 3,1 miljonilt 5,0 miljonile, bensiin 0,8 miljonilt 1,2 miljonile, põlevkiviõli 0,7 miljonilt 4,2 miljonile kroonile. Tagasi on läinud liha, lina, puuvillase riide ja tahvelklaasi väljavedu.

Sisseveo 111,1 miljonist kroonist langeb valmissaadustele 65,1 (52,3) milj. krooni, toor- ja poolvalmissaadustele 30,1 (24,1) milj. kr., toidu- ja maitseainetele 14,7 (9,8) milj. krooni ja elusloomadele 91 tuhat (399 tuhat) krooni.

Eesti ostis l. a. kõige rohkem Saksast, — 29,0 milj. krooni eest eelmise aasta 25,8 milj. kr. vastu. Edasi järgneb Briti 18,5 (15,5) milj. krooniga, Ühendriigid 9,1 (8,0) milj. kr., Nõukogude Vene 6,3 (5,1) milj. kr., Hollandi 3,2 (2,2) milj. kr. Väljaveos on esikohal Briti 35,9 (30,4) milj. krooniga, kelle järele tuleb Saksa 32,3 (18,7) milj. kr., Soome 6,2 (5,6) milj. krooniga jne.

*

Poolast tuleb sel aastal Eestisse arvatavasti 4—5 tuhat põllutöölist. Praegu kogutakse selleks lõplikke andmeid ja vastav lepingu poola võimudega sõlmitakse seejärel kohe. Poola tööjõu ülejääke on varem kasutanud ka teised riigid, nagu näiteks Saksa, Prantsusmaa ja Läti. Läti tahtvat sel aastal Poolast värvata 35.000 põllutöölist.

Eesti asjaosalistes ringkondades kinnitatakse, et poolakate sissetoomisele suveks Eestisse tuleb vaadata kui hädaabinõule, mitte aga kui oma tööliste väljalülitamisele ja palkade allasurumisele. Tööjõu nõudlus maal on praegu väga suur, eriti naistöölise suhtes. Perenaised käivad tööbörsidel pirsarsimil otsimas naistöölisi, kuid neid ei ole saada. Suure nõudmise tõttu kerkivad ka üha põllutööliste palgad. Viimase ajal ei sõlmu põllutöölised enam aastalepinguid, vaid teevad ainult kuu-kauba.

Eesti põlevkivi väljadel praegu aasta läbi töötavad poolakad-kaevurid ajalehtede teadetele pole oma töötingimustega

ja palgaoludega rahul, nimetades Eestis elamist „kontsentratsioonilaagris“ viibimiseks. Paljud neist, kelle perekonnad vähemad, juba on läinud tagasi Poolasse.

*

16. jaanuaril Pärnus peetud kõnes sotsiaalminister O. Kask andis ülevaatliku pildi Eestis lähemas tulevikus teostamisele tulevatest sotsiaalreformidest. Minister esitaks märkis, et juba 1. aprillist s. a. hakkab maksma emade ja lastekaitse seadus. Ka haiglate küsimuses on tehtud suuri edusamme. Uued hooned on ehitatud Petseris ja Valgas ning Kuressaares; Tallinnas ja Narvas on nad ehitamisel. Laiendamisele tulevad Pärnu, Rakvere ja Paide haiglad.

Mis puutub naisorganisatsioonide poolt esile tõstetud alkoholimüügi küsimusse, siis tuleb ka see terves ulatuses kõne alla. Alkoholimüügi piiramise suhtes läheneb õine aeg. Ka viinamüügi võrk üle riigi tuleb piiramisele.

Üksikasjalisemalt peatus minister haiguskindlustuse, tööõnnetuste vastu kindlustamise ja invaliidsuse, vanaduse ja perekonna kindlustamise seaduste juures:

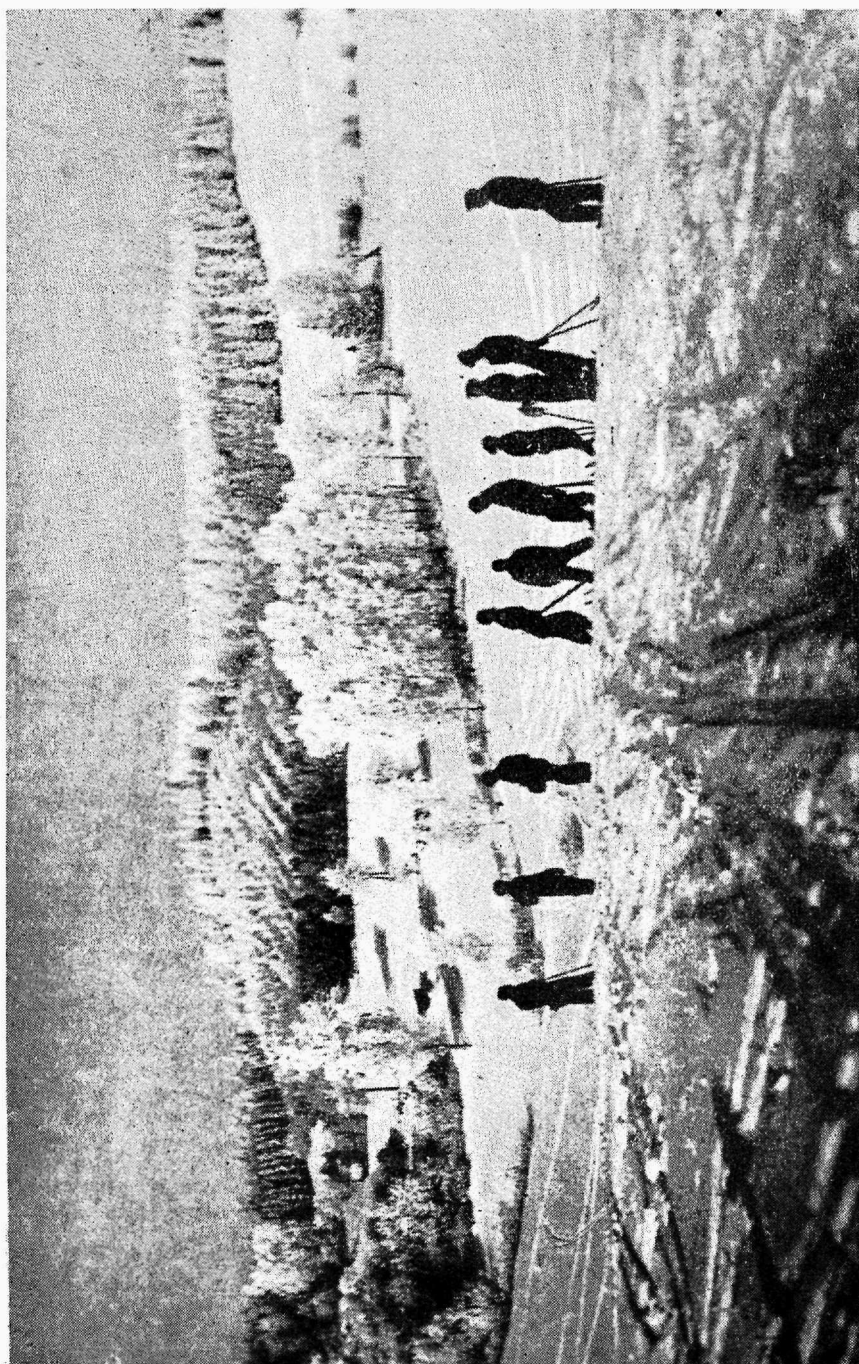
„Need reformid tulevad kokku võtta ühte süsteemi. Invaliidsuse, vanaduse ja perekonna kindlustuse seaduse elluviimine pole kerge. Mõnel maal on seks kulumud aastakümneid. Vabariigi valitsus pole selle eelnõu kohta veel seisukohta võtnud, kuid seaduse eelnõu on valmis. Kuna meil on organiseeritud rida kutsekodasid, siis on päris selge, et kõik need kodad võivad oma liikmetele korraldada vanaduse kindlustust.

Kõik töövõtjad tuleksid aga viia üldise sotsiaalkindlustuse alla, mis süsteemilt ehitatakse haiguskindlustuse kassa peale. See haarab 190 tuhat töölist, ühes nende perekondadega kokku 350 tuhat elanikku, s. o. kolmandiku rahvast. Loomulik, et säärase laiaulatuselise seaduse juures tuleb põhjalikult kaaluda enne ta elluviimist.

Seaduse alla kuuluksid mitte ainult vabrikutöölised, vaid ka hooajatöölised, põllutöölised, meremehed jne. Kindlustus tuleb arvestada tööandajale.

Meil on see kindlustus mõeldav sel viisil, et tööandja ja tööline maksab teatava osa, millele riik teatava osa juurde maksab. Töövõtja ja tööandja maksavad kuni 3% palgast. Riigi juuremaks oleks 6. aastal 316 tuhat krooni ja see suureneks järjest. Näiteks 20 aasta pärast oleks see 2,5 miljonit krooni.

Kõige kõrgemale määrale suureneb see 40 aasta pärast, nimelt 4,2 miljonile kroonile, ja langeks selle järele, jättes püsima 3,4 miljonile kroonile. Soomes seda seadust valmistati 10 aastat; see hakkas käesoleval aastal osaliselt kehtima. Seal tõuseb

Suusasport Lõuna-Eestis.

Lõuna-Eesti mägine maastik on suusatajate paradüüks, eriti tänavusel lumerohkkel talvel.

riigi juuremaks 40 aasta pärast 37 miljonile kroonile. Skandinaavia maadel on nende jõukuse tõttu võimalik rohkem kulutada kui meil. Rootsis näiteks kulub riigi eelarvest tervelt 28% sotsiaalkuludeks, Taanis ja Norras peagu samapalju. Säärases ulatuses ei saa meie aga vist kunagi kulutada. Ometi on see reform tarviline teostada, kuna me peame andma igale meie rahva liikmele tunde, et ta vanadusepäevad on kindlustatud.

Tekib küsimus, kas see seadus on meie riigi ja rahva kandejõu kohane? Seni olemas kulutanud 100-miljoni-kroonilise eelarve juures umbes 7% sotsiaalkuludeks. Uute sotsiaalreformide läbiviimise järele võivad sotsiaalkulutused riigile tõusta 10%-ni, sest tuleb arvesse võtta, et meie majandus areneb, üldine rahva jõukus tõuseb, maapõue varanduste ja loodusvarade kasutamise jne. tõttu ning ühes sellega suureneb lähemate aastakümnete jooksul meie riigi eelarve mõnekümne miljoni krooni võrra.

Invaliidisuse-, vanaduse- ja perekonna kindlustuse seadus, kui ta lõplikult valmib kevadeks, on võimalik ellu viia siis, kui üldine haiguskindlustus on kehtima hakanud uuel alusel.*

Tõendusena sellest, et Eestis põllumajandus alles on kohandumas ajale vastavatesse tegutsemisvormidesse, osutuvad vastvalminud kokkuvõtted riigis 1936. a. kestel omaniku vahetanud maaomandite arvu kohta. Neid oli 5438, s. o. 1579 üksuse võrra rohkem kui eelmisel aastal. Ülemineku põhjuseks oli enamuses ost-müük (2681 üksusel) ja pärimine (1203 üksusel), neile järgnevad kinkimine (687 üksust), popsiseadus (291 üksust), ühisvara jagamine (284 üksust), avalik enampakkumine (185 üksust) ja muud põhjused (107 üksust). Võib märkida ka maaomandite hindade pidevat tõusu (keskmiselt 4 krooni võrra hektaarilt 1936. a.). Talude ülemineku uutele omanikele näitab tõusu. Kuna nõudmine on ületamas pakkumise, võib oletada, et põllumajanduse tasuvusohude parandamine on tõstnud suurel määral huvi põllupidamise vastu Eestis.*

Ametlikest kokkuvõtetest 1937. a. rahvastiku arvu kohta Eestis nähtub, et sündimus riigis on jäänud endisele tasemele, suremus aga on langenud ümmarguselt 5% võrra. Inimeste juurekasv, 1540 inimest 1937. a., oli seega pisut suurem kui aasta enne seda. Aasta kestel sündis Eestis 18.200 inimest (1936. a. 18.222), suri 16.660 (1936. aastal 17.598). Kui rahvaarvu suurenemisest maha arvata väljarändajate arv, siis

Eesti elanike arv möödunud aastal suurenes umbes 1000 inimese võrra.

Abiellumus püsib endiselt kõrgel tasemel, kusjuures abiellujate keskmine vanus on meestel 31 a., naistel 27,4, olles seega tublisti tõusnud. Sigimus abiellunaste juures siiski liigub jätkuvalt languse suunas. Iga kümnes laps aga on vallasemalt. Abiellumuse tõus on eriti suur Tallinnas, tagasiminekut selles aga märgitakse Tartus, kus ka suremus ületas sündimuse aasta jooksul 260 inimese võrra. Maakonnad Eestis, kus hällid on jäämas tühjaks ja rahvaarv seega ilmselt on vähenemas, praegu on Viljandi- ja Tartumaa. Sündide arvult esikohal püsib muidugi Petseri-maa, aga ka seal on märgata languseltendentsi.*

Ajakirjanduse ja raamatute leviku kohta Eestis ilmused aasta algul järgmised huvitavad ametlikud kokkuvõtted.

Keskmine raamatutetoodang Eestis ajavahemikus 1932—36 oli 1437 teost, sellest 843 raamatut ja 594 brošüüri. 1936. a. ilmus Eestis 1708 teost (sellest 1034 raamatut ja 674 brošüüri). Üle 90% raamatuid ilmub Tallinnas ja Tartus. 1936. a. ilmus riigis üldse 49 ajalehte, neist eestikeelseid 43. Päevalehti oli 11. Ajalehtede arv on kahe aastaga, — 1934—36, — langenud 101-lt 49-le, seega ümmarguselt 50%. See on olnud tingitud riiklikest korraldusist. Ajakirjade arv samas vahemikus tõusis — 194-lt 217-le.

1936. a. ilmunud 49 ajalehte on lasknud välja üldse 6586 erinumbrit üldtiraažiga 54.320.000 eks., mis ühe numברי kohta teeb keskmiselt 9200 eks. Päevalehtede keskmine tiraaž oli 14.000 (Tallinna omadel 25.300). Iga eestlase kohta tuleb 61 ajalehenumbrit aastas. 1936. a. müüdi üle riigi ajalehti 2,55 milj. krooni väärtuses, — 0,2 milj. krooni võrra rohkem kui eelmisel aastal.

Ilukirjanduse levik l. a. aga on läinud tagasi. — raamatuaasta-propaganda on jõudnud juba kaotada oma mõju. K. a. jaanuaris Tallinna raamatukauplustes tehtud ringküsimusel selgus, et kirjanduse müük on olnud 1937. a. nõrgem kui 1936. aastal. Raamatukauplejad kurdavad, et eesti kirjastused kaaluvad liig vähe, mida trükkida. Eriti vähest huvi osutuvat eesti raamatuostja kaalu-leteoste.*

Konjunktuurinstituudi andmetest selgub, et lihatoodang Eestis areneb vähikäigus. 1936.—37. põllumajandusaastal oli liha kogutoodang 60.897 tonni, seega 3000 tonni (4,7%) väiksem kui eelmisel aastal. Tagasimineku toimise eeskätt sea- ja veiselihatoodangu arvel. Ka

liha väljavedu langes eelmise aasta 5271 tonnilt 3848 tonnile. Lihatarvitus Eestis ühe elaniku kohta oli 50,5 kg aastas. Eelmise 10 aasta keskmiselt jäi elaniku kohta liha tarvituseks 56 kg, kuid viimase 5 aasta jooksul on see pidevalt vähenenud.

*
14.—17. jaanuarini külastas Eestit Soome haridusminister U. Hannula koos abikaasa ja Soome rahvakoolide juhataja A. Salmela'ga. Eesti haridusministri ja teiste haridusjuhtide juhtimisel tutvusid külalised Eesti koolioludega pealinnas ja küüsid vaatamas majapidamis- ja muud koole ka maal.

*
19. jaanuaril leidis Peipsi järvel Eesti-Vene piiril, Eesti territooriumil aset verine kokkupõrge piirivalvurite vahel. Peipsi järvele tuli kaks Nõukogude Vene piirivalvurit ühes hobuse ja reega üle piiri, tahtes areteerida seal kalastavaid eesti kalureid. Eesti piirivalve hoiatuspaukude järele venelased avasid eesti piirivalvuritele tule. Eesti piirivalvurid vastasid, ja tabatutena jäid surmalt jääle mõlemad Vene piirivalvurid ning hobuse. Eesti ja Nõuk. Vene poolt määratud piirikomisjon tegi kindlaks, et riigipiiri puutumatus rikkimises olid süüdi Nõukogude piirivalvurid.

*
Vabariigi valitsuse koosolekul 12. jaanuaril otsustati luua Eesti Teaduste Akadeemia. Küsimus on ka juba varemõel aegadel, õieti Asut. Kogust saadik päevakorral seisnud. Nüüd otsustati see lõplikult. Eelnõu järele oleks Akadeemia 20 liiget. Nendest riigihoidja nimetab 12, kes iga aasta valivad ühe juurde. E. T. Akadeemia president on Vabariigi presidendist poolt nimetatud viieks aastaks. Abipresident valitakse Akadeemia enese poolt.

*
29.—30. jaanuarini s. a. peeti Tartus õpetatud Eesti Seltsi 100. aasta juubelit, milleks olid ilmunud kohale sõjavägede ülemjuhataja ja haridusminister Tallinnast ning rohkesti muid haridus- ja kultuurtegelasi üle maa kui ka välismailt. Õpetatud Eesti Selts asutati 1838. a. esimese keskusena eesti rahvuslike teaduste arendamiseks, ja kuigi algul temas olid mõõduandvad saksameelsed ringid, on selts oma kestvusel eesti kultuuri süvendamiseks palju ära teinud. Seltsi tegevuses läinud sajandi keskpaigu tõmbasid innukalt kaasa ka tolleaegsed eesti ärkamisaja vaimuhiiqlased dr. Fr. R. Faehlmann ja dr. Fr. R. Kreutzwald.

*
Lätis Kuramaa põhjarannikul säilinud soome sugu rahvakillule liivlastele jõuludeks kinke viinud Akadeemilise Hõimuklubi liikmed-üliõpilased tagasi jõudes

teavad jutustada, et eeloleval suvel liivlased tulevad esinema ülemaailsele Eesti laulupeole kahe kvartetiga. Need hõimud, kelle olemasolu kindlustamine eesti ja soome vastavatele ringidele on saanud südamasjaks, oma tulekuga laulupeole kahtlemata aitavad suurendada üldlaulupeo pidulikkust tunduvalt. Lätist tulnud hõimuklubi liikmetelt ühtlasi kuuldus, et liivi keelt koolides õppivate laste arv liivlaste keskel üha tõuseb, ja et liivlased oma rahvamaja loodavad lõplikult saada valmis tulevaks sügiseks.

*
Eesti malesuurmeister P. Keres võistles jaanuari algul Hastingsis Inglismaal, kus ta turniiril jäi võitmatuks, nagu teisedki paremad osavõtjad turniirist — Reševski ja Fine. Suurem viikide arv andis eesti meistriks siiski vaid teise koha.

Aasta algul selgus, et 1938. a. suvel Semmeringis, Austrias, leiab aset maailma nelja parima maletaja — Aljechin-Euwe-Capablanca-Kerese vaheline võistlus, milleks kõik neli on annud juba põhimõttelise nõusoleku.

*
1939. a. toimub New Yorgis maailmanäitus, mis on tähistatud pealkirjaga „Homsepäeva maailma ülesehitamine“ ja mis tahab anda võimalikult täieliku ülevaate osavõtjate maade majanduslikust ja kultuurilisest arengust. Vabariigi valitsus otsustas Eesti osavõtu New Yorgi 1939. a. maailmanäitusest, jättes vajalikkude eeltööde tegeliku läbiviimise majandusministeeriumile — selleks loodud riikliku komitee kaudu. Komitee koosseisu kuulub ka näituse Eesti osakonna üldkorraldaja abina Jüri Annusson. Komitee otsustas jagada töö nelja sektsiooni: tööstuse, kaubanduse ja laevanduse sektsioon; põllumajanduse sektsioon; teaduse, kunsti, rakenduskunsti ja kodukäsitöö sektsioon ning turismi sektsioon.

*
20. jaanuaril Tarvastus hävis tules Linnaveski veskihoone, mis oli Viljandimaa suuremaid ja moodsamaid. Veski omaniku kahju oli 60.000 kr. See oli 70-a. veskiomanikul juba kümnes tulikahju tema elu jooksul.

*
17. jaanuaril suri Rakveres eesti tuntumaid vanema põlve kirjanikke ja luuletajaid Jakob Liiv. Kirjanik oli juba kaheksa nädalat olnud haigevoodis ja kasvaja tõttu kannatanud suuri valusid.

Jakob Liiv sündis 28. veebr. 1859. a. Tartumaal Alatskivil, lõpetas 1879. a. Tartus seminari, oli mitmel pool kooliõpetaja ja asutas 1901. a. Väike-Maarjas raamatukaupluse. 1913. a. kolis J. Liiv Rakverre, kus ta veel paar aastat tagasi oli

Jakob Liiv †

üks agaramaid seltskondliku töö juhte. Kirjanduslikult oli J. Liiv tegev 1879. a. alates. Tema sulest on ilmunud mitmed luuletuskogud, lugulaule („Kõrbelõvi“, „Vaimude org“, „Ülemjärve vanake“ jne.), näidendeid ja jutustavat proosat.

Teade kirjaniku surmast tõi kokku kadunu põrnu juurde suuri leinajate hulki. Paljud neist tulid maalt taludest. Matuse-talitusele 22. jaan. oli ilmunud viimse ter-vituse ütlejaid üle Eesti. Rakvere linna-valitsus otsustas J. Liivile püstitada Rak-verre mälestussamba ja asutada linna ühisgümnaasiumi juurde tema nimeline stipendium.

*

30. jaanuaril sai 60-aastaseks tä-napäeva eesti tähtsaim kirja-nik A. H. Tammsaare. Albu vald Järvemaal, kus juubilar sündinud, valis ta oma aukodanikuks, eesti kultuurkapital määras temale sünnipäevaks 1000 krooni aulasu, austusaktusel Tallinnas „Estonia“ teatris sai „Tõe ja õiguse“ autor tormi-liste poolehoiuavalduste osaliseks, ning suurel hulgal tuli juubilarile õnnitlusi ka kõikjalt provintsist.

Tammsaare on kirjanik, kelle looming pakub igale eestlasele midagi. Loodame, et ta eesti raamatu lugejaid tulevikus ri-kastab samagi küpse naudinguga, mida on annud tema senised teosed.

Kirjanik A. H. Tammsaare 60-aastane.

Otsitakse

Aleksander Liisa pg. Stranberg'i (Straenberg),

kes Eestist lahkus umbes 1919. a., pärit Virumaalt, 34–40 a. vana.

Teateid palutakse saata: Välis-Eesti Uhingule, P. O. Box 100, Tallinn, Estonia.

Eesti konsul New-Yorgis K. Kuusik maailmanäituse presidendi Grover A. Whalen'iga kokkulepet alla kirjutamas.

Organiseeritud Välis-Eestist.

Helsingi Eesti Seltsi elust.

Peeti aastakoosolekut, valiti auliikmed ja annetati abiandmise fond.

20. jaanuaril s. a. pidas Selts oma aastapeakoosolekut, kus l. a. Seltsi aruanded ja tegevuse ülevaade koosolekule esitati. Koosolekule oli ilmunud 40 liiget, mida meie seltsi peakoosolekutel võib pidada haruldaseks nähteks. Seltsi aruannetest ja tegevuse ettekannetest selgus, et Selts on m. a. töötanud edukalt ja et seltsi kassa on rõõmustavalt kosunud. Sissetulekute allikateks on kujunenud peaaasjalikult suuremad peod. Seltsi liikmete arv oli l. a. 86, nende seas naisliikmete arv suure ülekaalus. Uusi liikmeid on l. a. selts juurde saanud 33, neist osa endisi Seltsi liikmeid, kes vahepeal ühel või teisel põhjusel Seltsi elust eemale jäänud. Tõukejõuks Seltsi ümber koondamises ja selle tegevuse elustamises peetakse Eesti riigihoidja K. Pätsi külaskäiku Seltsile l. a. septembris.

Koosolek avaldas seltsi juhatusele agara ja eduka töö eest tänu.

Valimised on alati meie seltsi elus olnud raskemaks päevakorra punktiks. Nõnda oli see ka nüüd. Senised juhatuse liikmed ei tahtnud end enam lasta valida, vaid palusid end „ajapuuduse“ pärast ametist vabastada ja endi asemele uued valida.

Valimised nõudsid koosolekult palju aega. — Uude juhatusse valiti: pr. A. Schvalbe (ainuke vanem Seltsi tegelane ja juhatuse liige, kes jäi juhatusse edasi), pr. Vikström, pr. H. Otava, prl. Sarv, hrad Lüdigi, Kubu ja Ojala. Kandidaatideks valiti: prl. Kask, hrad Nikko ja Klausen. Revisjonik. hrad Hõbemägi, Hart ja Sahras.

Esitatud ettepanekul valis koosolek Seltsi auliikmeteks endise Eesti saadiku Soomes H. Rebase ja tema abikaasa.

Veel otsustas koosolek Seltsi juurde luua abiandmise fondi, kust kohalikud puudustkannatavad liikmed võiksid tarbekorral saada toetust. Tallinnast siin viibiv kunstitööstuse juhataja härra Taska annetas ülalmainitud fondi põhirahaks 1000 Smk. Koosolek avaldas lahkele annetajale tänu.

Samas pandi ka kohe korjandusleht

käima, mis mõne saja margaga põhisummat suurendas. Valiti viieliikmeline komitee, kellele tehti ülesandeks abistamise fondi arendama hakata.

Koosolekul arutati veel küsimusi Eesti Vabariigi 20. a. juubelpäeva korraldamisest, Seltsi 25. a. juubelpäeva pühitsemisest, ekskursioonist Eesti üldlaulupeole ja Välis-Eesti kongressist osavõtmisest.

Seltsil on ees töörohke aasta, mis vajab ühist jõudu ja raugemata töötahet!

A. J.

Riia eestlaste elust.

Asutati naiskoor.

Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi tegevus uuel aastal näib olevat alanud õnneliku tähe all, sest seltsi tegevuses on märgata tunduvat tõusu. Nii on seltsi laulukoor paisunud umbes 70-liikmeliseks. Selle tagajärjel asutati eri naiskoor, kes kavatseb esmakordselt esineda 24. veebruaril. Ühes temaga valmistub ka seltsi segakoor esinemiseks Vabariigi juubelaastapäeval ja märtsikuul Riia ringhäälingus.

Seltsi näitetrupp, kes leidis endale agara juhi Riia Vene teatri näitleja Vrabeci näol, kavatseb 24. veebr. peol lavastada Heino Anto näidendi „Võõra võimu all“.

19. jaan. korraldas selts referaatõhtu J. Verendeli kõnega „Taevalkeda“¹. Sisukat kõnet täiendati valguspildidega.

Seltsi liikmete arv näitab järjekindlat tõusu. Jaanuari kuu jooksul võeti uuteks liikmeteks vastu 20 Riia eestlast.

Riia Eesti saadiku H. Rebase referaat

uuest põhiseadusest Välis-Eesti ühingu Riia klubis 13. I. 38. meelitas koosviibimisele rohkearvuliselt klubi liikmeid.

Saadik Rebane, kes ise riigijuhtimise tööst lähedalt osa on võtnud, kõneles huvitavalt põhiseaduse sünnioludest ja ta maksmapanemisest.

Välis-Eesti ühingu klubi liikmeskond on viimasel ajal „noorenenud“ ja ka seekord oli rida noori tegevliikmeid koosviibimisel.

Liivikeelne jumalateenistus Riia eesti kirikus.

Liivlaste arv alla tuhande.

Liivi sõprade selts Riias korraldas äsja liivikeelse jumalateenistuse Riia eesti kirikus. Jumalateenistust pidas liivisoost õpetaja Erviö. Jumalateenistusel viibis Riia eesti seltskonnategelasi, Eesti saadik H. Rebane koos abikaasaga, konsul V.

Kruus ning Soome sõjaväeline esindaja Lätis. Kirikus oli rohkesti rahvast.

Liivlaste suhtes on huvitav märkida, et nende rahvaarvu kahanemine on jäänud seisma. Viimase Läti rahvalugemise andmetel on nende arv 5 aasta jooksul vähenenud vaid 18 liikme võrra. Praegu on Lätis rahvaloengu andmete järgi 944 liivlast.

Saatkonnanooniku G. Meri lahkumisõhtu Berliini Eesti Seltsis.

Kui Berliini Eesti Seltsis teatavaks sai, et noonik G. Meri välisministeeriumi poolt on noonikuks määratud Pariisi Eesti saatkonna juurde, kogunesid kõik seltsi liikmed ja mõned juhuslikult siin viibivad eestlased seltsi koosviibimise ruumi, kuhu ilmus ka hr. Meri prouaga. Seltsi esimees G. Mägarr tänas lahkujaid seltsi nimel lahke osavõtu eest seltsi tegevusest juhatuse liikmena ja avaldas kahetsust, et selts jälle ühe tublima liikme kaotama peab, kes nii seltsi liikmete hulgas kui ka saatkonnas suurt lugupidamist omas. Kuid see on Berliini Eesti Seltsi saatus, kus suurem osa liikmeid tulijad ja minejad on. Kauemat aega siin viibijaid ei ole palju.

Lugupidamise märkimiseks annetati saatkonna koosseisu ja seltsi liikmete poolt lahkujale vääriline kingitus. Lohutati end sellega, et hr. Meri ka uuel kohal niisama agaralt meie kodumaa kasuks töötama hakkab.

Vancouveris kaks eesti seltsi.

Mõlemad tegutsevad edukalt.

Teatavasti tegutsevad Vancouveris praegu kaks eesti seltsi, kes mõlemad möödunud jõulupühade ajal korraldasid pidu. Pühade laupäeval korraldas hiljuti asutatud uus Vancouveri eesti selts pidu, kusjuures jõuluvana jagas pidulistele kingitusi. Kanti ette liihike näidend ja lõpuks oli tants. Koosviibijaid oli kaunis rohkesti.

Vana eesti selts Vancouveris korraldas ka pidu näitemänguga. Soololauludega esines veel härra Olly. Koosviibijalle pakuti kohvi ning lõbus meeleolu valitses varahommikuni.

Vancouveri eestlaste seas on juba saanud kombeks, et minnakse mõlema seltsi poolt korraldatavatele pidudele, sest suurem osa eestlasi ei võta osa seltsitegelaste omavahelistest hõõrumistest.

New Yorgi eestlaskonna tegevusest.

New Yorgi Eesti Haridusseltsi poolt korraldatud basaarid on kord-korralt ikka rohkem huvi äratanud kohalikus eestlaskonnas. Selle põhjuseks on küll peamiselt

eesti kaubad, mida on võimalus basaaril osta.

Nii oli ka jõluueelsel basaaril. Endine New Yorgi tegelane J. Mölder, Tallinnast, oli hoolitsenud kaupade tellimise ja väljasaatmise eest, ja nii kujunesid basaari tõmbenumbriteks eesti või, juust ja teised toiduained, mis suuremalt osalt juba esimesel basaari päeval kõik läbi müüdi, nii et teisel ja kolmandal päeval enam midagi anda ei olnud. Tulevikus tuleb hoolitseda igatahes suurema kaubatagavara eest.

Basaar õnnestus majanduslikult hästi ja andis seltsi kassale tšubli lisa.

*

Jõulud algasid seltsis öieti juba 21. detsembril, kus noorte osakond oli korraldanud jõuluõhtu. Laitemaulatuslik jõulupuukorraldati aga 2. jõulupühal. Avar „Corinthian“ saal oli pidurüüs ja jõulupuul särasid mitmevärvilised tuled. Eeskava oli koostatud vastavalt noorema pere maitsele. Lauldi jõululaule ja kuulati salmikuid, deklamatsioone ja laulu ning klaverisoolosid. Noor preili Daisy Lotos esines tantsuga ja H. Mägi tõstis rahva tuju oma akordeoni-lugudega.

Õhtu naelaks oli pr. Linda Dreyman'i poolt seatud ja lavastatud laste jõulunäidend „Vaese poisi jõuluõhtu“ viies pildis.

Järgnes traditsiooniline kingituste väljajagamine jõuluvana poolt ja lõppeks lõbus koosviibimine hilja ööni.

*

Esimesel jõulupühal peeti jumalateenistust kõigis kolmes New Yorgi eesti kirikus. Jutulustati jõuluteemadel ja jumalateenistused olid vastavalt pidulikud.

*

Haridusseltsi juurde loodud Lurich'i mälestusfondi komitee on suutnud pidudest koguda õige tõhusa summa, \$ 142,70, milline summa saadetakse Eestisse vastavale komiteele.

Eestlaste koosviibimine Uuel Aastal Harbiinis.

Vaatamata raskele seisukorrale, milles elab Harbiinis enamuse eestlasi, peeti 1. jaanuaril konsul Lõhmuse lahkkel korraldusel konsulaadi ruumes eestlaste koosviibimine, mil puhul oli kokku tulnud õige rohkearvuline eesti pere.

Seltsi esimees hr. Raevald soovis kõigile seltsi liikmeile ja nende sõpradele õnnelikku uut aastat ning märkis ära seda sõbralikku koostööd ja üksmeelt, mis viimase 3—4 aasta jooksul valitseb Harbiini eesti seltsis, sest ajast peale, kui õnnestus lahkhelda seltsis kaotada ja kõik endised vastased ära lepitada.

Konsulaadi sekretär hr. Grünberg pikemas kõnes selgitas kuulajatele need puudused, mis olid Eesti Vabariigi esimesel ja teisel põhiseadusel ja tutvustas neid üldjoontes uue põhiseadusega, mis hakkas kehtima 1. jaanuaril 1938. Samuti tuletas ta meelde seda tõhusat tööd, mis Eesti Vabariigi valitsus eesotsas riigihoidja K. Päts'iga on Eesti kasuks ära teinud.

Tema ettepanekul läitsid kõik koosviibijad klaasid ja jõid lugupeetud eesti riigimeeste terviseks. Samuti otsustati ühel häälel riigihoidja Päts'ile õnnesoovi-telegramm saata, mis kohe koostati ja ära saadeti.

Koosviibijad vahetasid mõtteid eelseiva kodumaa sõidu ja oma murede kohta. Lõpuks lauldi eesti hümnit ja tänati piduperemeest konsul Lõhmust külalislahkuse eest. Koosviibimine kestis hilja õhtuni.

Kodumaa kutsub oma 20. juubeliaasta puhul!

Külastage oma sünnimaad tema suursündmuste puhul 1938. a. suvel! Tulge XI üldlaulupeole ja III ülemaailmsele Välis-Eesti kongressile!

Eesti Kirjanduse Seltsil 1937. a. ilmunud:

- A. Annist: **Meie rahvalaulude avaldamise võimalusist.** 16 lk. Hind 50 s.
- A. Aspel: **Eugène Delacroix.** Modernse kunsti isa. Suurmeeste Elulood 35. 168 lk., 11 pilti. Hind 1 kr. 50 s., köites 2 kr.
- A. Aspel: **Voltaire.** Valgustusajastu geenius. Suurmeeste Elulood 41: 160 lk., 7 pilti. Hind 1 kr. 50 s., köites 2 kr.
- C. Bienstock: **Euroopa, maailmapoliitika ja sõjahädaohu piirkonnad.** Tõlkinud N. Andresen. Elav Teadus 60. 112 lk., 4 pilti. Hind 1 kr., köites 1 kr. 50 s.
- Ch. Dickens: **David Copperfieldi elulugu I–III.** (Kolmes raamatus.) Tõlk. M. Sillaots. Maailmakirjandus nr. 1, 2 ja 3. 474 + 460 + 468 lk. Iga raamatu hind 5 kr., köidetult 5 kr. 50 s.
- W. Durant: **Lood filosoofia ajaloo II–III.** (Kahe raamatus.) Tõlk. L. Anvelt. Elav Teadus 61 ja 65. 112 + 112 lk., 4 + 6 pilti. Iga raamatu hind 1 kr., köites 1 kr. 50 s.
- Eesti Ajalugu II.** Eesti keskaeg. Koguteos. Peatoimet. prof. H. Kruus. 596 lk. 220 illustr. Hind 8 kr. 50 s., poolnahlkköites 12 kr.
- Eesti Kirjandus 1936.** 30. aastakäik. 808 lk. Hind 6 kr., poolnahlkköites 8 kr.
- Eesti Kirjanduse Seltsi Aastaraamat XX (1936).** 72 lk. Hind 50 s.
- Eesti Kroonika 1936.** Koguteos. Elav Teadus 62. 148 lk. Hind 1 kr., köites 1 kr. 50 s.
- Eesti Majandus.** Koguteos. Elav Teadus 63. 144 lk. Hind 1 kr., köites 1 kr. 50 s.
- Eesti Õigekeelsuse-sõnaraamat.** III köide. Ripp-Y. Toimet. J. V. Veski ja E. Muuk. 602 lk. Hind 4 kr., poolnahlkköites 6 kr.
- E. Enno: **Valitud värsid.** Koost. B. Kangro. 274 lk., 66 puugravüüri A. Laigolt. Hind 3 kr. 75 s.
- Fr. W. Foerster: **Kool ja iseloom.** Koolielu kõlblus-pedagoogilisi probleeme. Tõlk. E. Oissar. 158 lk. Hind 3 kr., köites 3 kr. 50 s.
- N. Gogol: **Surnud hinged.** Tõlk. A. Kivikas. Maailmakirjandus nr. 5. 328 lk. Hind 4 kr., köites 4 kr. 50 s.
- J. Hiimets: **Franciscus Assisi'st.** Vendluse kuulutaja. Suurmeeste Elulood 36. 132 lk., 8 pilti. Hind 1 kr. 50 s., köites 2 kr.
- R. Indreko: **Eesti Urgaeg.** Pilte Eestist 7–9000 aasta eest. Elav Teadus 69. 128 lk., 43 pilti. Hind 1 kr., köites 1 kr. 50 s.
- Ch. Kingsley: **Hereward the Wake.** Abridged and simplified for the use of Estonian schools by H. C. C. Harris. Sõnastikuga ja harjutustikuga. 160 lk. Hind 1 kr. 50 s.
- J. Konks: **Vana-aeg.** Ajaloo õpperaamat progümnaasiumi I kl. 2. par. trükk. 164 lk., 63 pilti. Hind kooliköites 1 kr. 75 s.
- J. Konks: **Uus-aeg ja uusim aeg.** Ajaloo õpperaamat progümnaasiumi IV kl. 2. trükk. 164 lk., 49 pilti. Hind 2 kr.
- A. Kronfeld: **Hüpnosis ja suggestioon.** Tõlk. V. Lao. Elav Teadus 67. 112 lk., 10 pilti. Hind 1 kr., köites 1 kr. 50 s.
- J. Kõpp: **Laiuse kihelkonna ajalugu.** 750 lk., 23 pilti. Hind 15 kr.
- V. Lao: **Kopernik.** Pööretsünnitanud täheteadlane. Suurmeeste Elulood 37. 152 lk., 7 pilti. Hind 1 kr. 50 s., köites 2 kr.
- J. Madisson / G. Ney / P. Tarvel / J. Konks: **Ajalugu gümnaasiumile I.** 1. vihk. Humanitaargümna. I kl. kursus. 144 lk., 32 pilti. Hind 2 kr.
- K. Mihkla ja E. Muuk: **Emakeele õpik algkoolidele.** 5. õppeaasta. 128 lk. Hind kooliköites 1 kr.
- E. Muuk: **Väike õigekeelsuse-sõnaraamat.** 6. trükk. 480 lk. Hind poolriideköites 3 kr. 50 s.
- E. Muuk ja K. Mihkla: **Eesti keskkooli grammatika ühes harjutustikuga I.** Keeleõpetuse algeid. Progümna. I kl. 3. trükk. 112 lk. Hind kooliköites 1 kr. 50 s.
- E. Muuk ja K. Mihkla: **Eesti keskkooli grammatika ühes harjutustikuga III.** Vormiõpetus. Progümna. III kl. ja realkooli ning kutsekooli I kl. 3. täiend. trükk. 156 lk. Hind kooliköites 1 kr. 75 s.
- G. Ney: **Antiikkultuuri ajalugu.** 142 lk. Hind 2 kr.
- A. Palm: **Villem Reiman.** Saavutusrohke rahvuslik võitleja. Suurmeeste Elulood 40. 180 lk., 10 pilti. Hind 1 kr. 50 s., köites 2 kr.

Mitmesugust.

III Ülemaailmse Välis-Eesti kongressi kava

hakkab nüüd juba võtma lõplikku ilmet. Välis-Eesti Ühingu juhatuse koostatud kava kohaselt algab kongress 21. juunil, (mitte 24., nagu esialgselt otsustati), milal toimub alguses pidulik osa tervitustega, orkestrite ja kooride ettekannetega ja pärja asetamisega Vabadussõjas langenute monumendile. Samal päeval peale lõuna vaheaga on ette nähtud kongressi töökoosolek, mida jätkatakse ka järgmisel päeval. Esimese kongressipäeva õhtul korraldatakse bankett „Estonia“ saalides.

Kongressi lõppemisel korraldatakse omibustega ekskursioon Tallinna suurimasse kaitistesse ja peale laulupidu, kui osavõtjaid leidub, ka meie põlevkivitööstustesse.

Pärast kongressi võtavad arvatavasti kongressi delegaate ja juhatust vastu riigihoidja ning peaminister.

Toome siinjuures kongressi esialgse kava:

21. JUUNIL 1938. A. PIDULIK KONGRESSI AVAMINE „ESTONIA“ KONTSERTSAALIS.

Kell 10—10.30 Esindajate registreerimine.

Kell 10.30 Rüühoidja ja valitsusliikmete saabumine. Tervitusmarss.

Kell 10.35—10.50 Välis-Eesti Ühingu esimehe avakõne.

Kell 10.50—11 Laulukoori ettekandel K. Lampi „Tervitus Eestile“ ja teisi ettekandeid.

Kell 11—11.30 Rüühoidja või peaministri tervituskõne.

Kell 11.30—11.45 Laulukoori esinemine ühes oreli ja orkestriga.

Kell 11.45—13 Tervitused.

Kell 13 Ühisettekandele koorilt ja orkestrilt.

Lõunavaheaeg kuni kella 16. Pärja asetamine Vabadussõjas langenute monumendile.

PEALELÕUNANE TÖÖKOOSOLEK
KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA
SAALIS.

Kell 16—16.30 Kongressi juhatuse ja sekretariaadi valimine.

Kell 16.30—17.30 Aruanne senitehtud tööst ja eelmise kongressi otsuste täitmisest. Läbirääkimised ettekandele puhul.

Kell 17.30—18.30 Aruanded kohtadelt.

Kell 21 Öhtune koosvõibimine „Estonia“ saalides. Lauakõned. Muusika. Tants.

22. JUUNIL 1938. a.

Kell 10—11 Aruanded kohtadelt (jürg).

Kell 11—12 Referaat väljarändamise ja tagasirändamise küsimustest. Väliseestlaste tegevusse rakendamise võimalustest kodumaa majanduses ja tööstuses. Läbirääkimised referaadile puhul.

Kell 12—13 Järgneva 5 aasta töökava ja läbirääkimised selle üle.

Kell 13—14 Kohapeal tekkinud küsimused ja läbirääkimised.

Kell 14 Kongressi lõpetamine. Ühislaul.

Kell 14.15 Ühislõuna ja ekskursioon omibustega Tallinna kaitistesse.

Kell 17 Vastuvõtt riigihoidja juures.

Kell 19 Filmietendus Eesti Kultuurifilmi poolt ning P.-Ameerika eestlaste filmi demonstratsioon. Osavõtt erikutsetega.

Kell 21 Vastuvõtt peaministri juures.

Dr. med. P. Hellati mälestuse jäädvustamiseks.

Omaaegse Peterburi eestlase suur elutöö.

Dr. med. Peeter Hellat suri 29. jaan. 1912. a. 55-aastasena, olles oma võrdlemisi lühikese eluea vältel õige palju korda saanud.

Teda tunti hea arsti-eriteadlasena ja teadusmehena laial Venemaal kui ka Lääne-Euroopas. Ühtlasi võttis ta elavalt osa seltskonnategevusest. Oma erialal (nina-, kurgu- ja kõrvahaigused) oli ta tunnustatud spetsialist.

Tema tööd hääleseadmise alal on veel praegugi hinnatavad ja sageli leiame tsitaate nendest sellekohastes teaduslikes kirjutistes.

Elades alaliselt Peterburis, oli ta üheks esimeseks nina-, kurgu- ja kõrvahaiguste eriala rajajaks Venes ja ühtlasi sellekohase seltsi ja kuukirja asutajaks.

Eestis sai Peeter Hellat üldiselt tuttavaks oma raamatu „Tervise õpetuse“ kaudu (1. trükk ilmus 1893. a., 2. trükk 1913. aastal).

Elades alaliselt Peterburis, oli ta sealsetes eesti seltsides juhtivaks tegelaseks, püüdes ühtlasi alati kaasa elada ja töötada oma kodumaaga.

Ka eesti arstikonna organiseerimisel oli dr. med. P. Hellat üks esimesi, kuid selle õiguslikku teostamist ei saanud ta näha oma varase surma tõttu.

Eesti arstikond loeb teda oma parimate hulka ja tahab tema mälestust jäädvustada tema tööde ja mälestuste väljaandmisega.

Selle töö läbiviimiseks valis Eesti Arstideseltside Liidu peakoosolek 23. mail 1937. a. komitee, koosseisus: riigikohtunik Aleksander Hellat, prof. Hendrik Koppel, prof. Aadu Lüüs, Ernst Saareste ja dr. Voldemar Sumberg.

Komitee pöördub käesolevaga kõikide poole, kellel dr. med. P. Hellatiga kokkupuuteid on olnud, paludes saata andmeid tema arstliku, teadusliku, seltskondliku, poliitilise või muu tegevuse kohta.

Kõiki andmeid palutakse adresseerida dr. med. P. Hellati Mälestuse Jäädvustamise Komitee nimel, E. Tervishoiu Muuseumi, Tartus, K. Põdra 32.

Komitee nimel

A. Lüüs, esimees.

Perekondlikke sündmusi väliseestlaste seas.

Haruldased ristid, pulmad, juubelid jne.

Läinud aastal teisel jõulupühäl olid Harbiinis eesti koguduse kirikus haruldased ristid, kus Kolmjõe eestlane A. Nortots lasi ristida oma naise ja viis last.

Kõiki lapsed on sündinud Kolmjõel, kus ta teatavasti elas pikemat aega. Kolmjõel aga ei ole ei luteriusu kirikut ega ka õpetajat, ja lähem luteriusu kirik asub Kolmjõest rohkem kui 900 km. kaugusel.

Kui A. Nortots perekonnaga Kolmjõelt välja saadeti, kasutas ta Harbiini jõudes kohe juhust oma perekonnamasjade kordaseadmiseks. Ega see nii väga lihtne polnudki — oli tarvis leida terve hulga vade-reid, kelle otsimine nõudis kiüllatki palju aega. Vaderite otsimisel sai terve kogudus teada ristimise „talgudest“ ja teisel jõulupühäl kogunes kirikusse rahvast rohkem kui mõnel kirikupühäl.

Vaatamata sellele, et leidis aset püha toiming, sai sellel ka nalja. Kui õpetaja oli jaganud nimed Lembitule, Öiele, Isoldele ja Astale ja jõudis ristimisevee nõuga kahe ja poole aastase Elvi juurde, deklareeris viimane suure häälega: „Mulle ei ole tarvis!“, mis peale kõik kirikulised tahtmatult naerma pidid. Selle protesti peale vaatamata ristiti ka väike Elvi. Laste ema, kes oli vene usku, võttis vastu luteri usu ja eesti nime Helga.

*

21. novembril m. a. pidasid vanad Seattle eestlased Brown'id oma hõbepulma. Brown'ide abielujuubelit oli tulnud pühitsema Seattle, Vancouveri ja Tacoma eestlasi. Hr. Brown on vana mere-mees, kes lahkus kodumaalt juba noores eas. Praegu elab juubelipaar Seattles, kus neil oma maja.

*

19. septembril m. a. abiellus noor Sydney äriomanik Erik Kass. Pulmapidu,

mis traditsioonide poolest oli Sydney eesti peres harulduseks, peeti koguduse ruumikas saalis. Pr. Lahm esines kirikus soolauluga. Pulmalauas pidas pikema kõne üliõpilane A. Tannenthal, millele järgnesid J. Tannenthal'i oma loodud pulmapoesia ja teiste Sydney eesti tegelaste kõned.

*

Möödunud aasta lõpul siirdusid abielusadamasse New Yorgi eestlased Jaan Jürgens ja Elfriede Heinz. Jaan Jürgens, kes on võtnud osa Vabadussõjast ning aastaid mehaanikuna sõitnud laeval, siirdus Ameerikasse 1926. a. Tema pruut Elfriede Heinz on lõpetanud kodumaal kodumajanduskooli ja sõitis mõne aasta eest Ameerikasse end täiendama, kus ta tutvus oma kaasaga. Noorpaar kavatses tulevikus jäävalt tagasi tulla kodumaale.

*

10. detsembril m. a. pühitses New Yorgi E. H. S-i ruumides V.-E. Ühingu liige Victor Ränk oma 60.-a. sünnipäeva.

*

6. detsembril m. a. sai vana New Yorgi eesti seltside tegelane Alfred Thalmann 50-aastaseks.

*

4. veebruaril pühitses oma 35. sünnipäeva ja 25. a. seltskonnategevust Belgia eestlane Aleksei Kalugin. Juubilar sündis 4. veebr. 1903. a. Tallinnas, omas hariduse J. Kirsipuu eragümna. ning täiendas end kaubanduslistel kursustel Tallinna poegl. kaubanduskoolis, õppides veel edasi Tallinna kolledžis.

Juba 10-aastaselt oli A. Kalugin tegev N.M.K.Ü. ja Tallinna Skautide Malevas, hiljem ÜENÜTO-s ning Tallinna Kontori-ametnikkude Kutseühingus.

Belgiasse siirdus A. Kalugin 1930. a., kus algul töötas kaevanduses Charlerois ning hiljem Brüsselis kokana. Belgias viibimisel võttis ta elavalt osa sealsete eesti seltside tegevusest.

Surma läbi labkunud väliseestlasi.

15. detsembril 1937. a. suri San Pedros, Kalifornias, pr. Emilie E. Mühlberg, sünd. 14. III. 1863. Oulos, Soomes, neiuõpve nimega Elisabeth Piipari. Leinama jäi abikaasa Alexander Mühlberg.

Pr. Mühlberg kannatas juba üle 15 a. jooksuvahaiguse all, mis sundis teda lebama voodis. Eriti viimasel eluaastal kannatas ta raskesti.

Kadunu oli tuntud terves San Pedros kui teravmeelne, kannatlik ja täis elutahet naine ning ta omas palju sõpru.

Uus konsulaadi sekretär Sao Paulosse.

19. jaanuaril sõitis Lõuna-Ameerikasse Välisministeeriumi ametnik Aksel C. B. Paju, kes on määratud Sao Paulo Eesti konsulaadi sekretäriks, kelle ülesandeks jääb ka sealsete eestlaste kodumaale tagasisaatmise korraldamine.

Aksel C. B. Paju lõpetas Pariisi ülikooli diplomaatia alal ning oli viimasel ajal ametis välisministeeriumis. Hra Paju on ka Välis-Eesti Ühingu liige.

Saabunud ja lahkunud väliseestlasi.

Möödunud aasta viimasel poolel opteerus N. Venest rohkesti eestlasi kodumaale. N. Vene võimud on hakanud Kauge-Idast välja saatma välismaalasi, kes seni pole võtnud end Vene alamaks.

Möödunud aasta lõpul saabus Kaukasusest kodumaale 9-liikmeline laevakapten Daniel Sanderi perekond. Samal ajal jõudis Ukrainast kodumaale Otto Raid, kes asus elama Jõgevale. Vladivostokist saabus Eestisse August Vennike oma 69-aastase ema Liisaga.

3. jaan. jõudis Narva 21-aastane Pavel Kuul, kes on Vladivostokis sündinud ja kelle vanemad juba varem opteerusid kodumaale.

Siberist saabusid jaanuaris Eestisse Jakob ja Jenni Milbergid ning Siberi eestlaste kooliõpetaja Johannes Koemets, kes asusid elama Antsla alevisse. Siberist on veelgi oodata lähemal ajal rohkesti eestlasi kodumaale.

Jõulu esimesel pühäl saabus üle kolme kuu kestnud matkalt P.-Ameerikas tagasi NMKÜ peasekretär H. Tõnisso.

Jaanuari algul jõudis kodumaale pr. Hilda Mehik, kes elanud Kauge-Idas, peamiselt Harbiinis, üle 21 aasta.

Cunard White Star liiniga sõitis 14. veebruaril üle Soome New Yorki August Masik.

Norddeutscher Lloyd Bremen'iga siirdus 2. veebruaril üle ookeani — San Franciscose Willibert Laubach oma abikaasaga.

Rootsi-Ameerika liini kaudu sõitis 5. veebr. New Yorki õpetaja Waldemar Ölvingsson, kes jutlustaja Veiderpassi kutsel hakkab jutushi pidama eesti ja rootsi kirikutes.

Välis-Eesti Ühingu teateid.

Välis-Eesti Ühing korraldas üle hulga aja 1. veebruaril Seltskondlikus Majas oma liikmetele koosviibimise, kus kõnega teemal „Välis-Eesti küsimusi“ esines hiljuti P.-Ameerikast kodumaale tul-

Aksel C. B. Paju,
kes asus Sao Paulo Eesti konsulaadi
sekretäri kohale.

nud end. Ameerika-Eesti Liidu esimees Jüri Annusson. Kõneleja puudutas väliseestlaste päevaprobleeme, eriti aga väliseestlaste organiseerimise ning ümberahvustamise küsimusi. Koosviibimine lõppes elavate läbirääkimistega.

Välis-Eesti Ühingu korraldava toimkonna otsustas 27. veebruaril k. a. „Estonia“ Valges saalis korraldada kella-5-tee Ühingu liikmetele ja nende poolt kaasa toodud külalistele. Kavas on kabaree ja tants ning muud lõbustused. Pääsmed à kr. 1.50 on müügil Välis-Eesti Ühingu büroos ja „Estonia“ eimelaua kontoris.

*

Aasta vahetusel võeti Välis-Eesti Ühingu liikmeteks vastu:

Birk, Marta, Riia.
Brackel, Voldemar, maaler, New York.
Braun, Luise, masseerija, Stokholm.
Coppelman, Henry, ettevõtja, New York.
Dreyman-Matson, Linda, lauljanna, New York.
Fomin, Valda, Riia.
Hendrikson, Aleksander, New York.
Jürisson, Valdemar, mehaanik, New York.
Kasak, Arnold, üliõpilane, Riia.
Kasak, Meeta, Riia.
Keskiküla, Villem, üliõpilane, Varssavi.
Koppel, Leopold, üliõpilane, Riia.
Kuperjanov, Alice, Tartu.
Kõiv, August, koolide inspektor, Valga.

Kütt, Erich, üliõpilane, Riia.
 Lasman, Sofia, üliõpilane, Riia.
 Lind, Valter, autojuht, New York.
 Lindqvist, Meeta Pauline, Turku, Soome.
 Läte, Magda, Varssavi.
 Lõhmus, Maria, kantseleiametnik, Riia.
 Mauer, Leonhard, ärimees, Harbin.
 Muna, Juhan, mehaanik, Callao, Peruu.
 Mühlberg, Aleksander, majaanik, San Pedro.

Müürisepp, Juhan, ärimees, Ape, Läti.
 Newman, Arnold, laevainsener, New York.

Oinas, Alfons, vineerimeister, Riia.
 Orle, Gertrud, pangaametnik, Tallinn.
 Pedai, Gustav, mehaanik, Harbin.
 Piirsalu, Olev, Isamaaliidu peasekretär, Tallinn.

Puudist, Jaan, tahupidaja, Ape, Läti.
 Pärjel, Ants, konsulaadi sekr., Danzig.
 Rava, Rein, insener, Valga.

Ridam, Alex, puutööline, New York.
 Rosenbach, Julius, tehnoloog, Harbin.
 Rosenfeldt, Artur, õpilane, Riia.
 Saar, Jakob, insener, Valga.
 Saars, Arthur, rigger, New York.
 Sander, Georg, kullasepp, äriomanik, Rio de Janeiro.

Saretok, Vitold, üliõpilane, Varssavi.
 Steinmann, Julie, Tallinn.

Sulg, Frieda, Tallinn.
 Šönberg, Irma, õpilane, Riia.
 Tamberg, Helmy, New York.

Tamm, Aleksander, üliõpilane, Danzig.

Tamm, Ervin, dipl. ins., Gdynia.
 Tiitus, Jaan Edward, äriomanik, Stockholm.

Tressum, Paul, ärimees, Danzig-Zoppot.
 Uibopuu, Valev, ajakirjanik, Valga.

Vaher, Arved, ohvitser, Varssavi.
 Vaino, Richard, dekoraator, New York.

Veber, Jaan, põllumees, Ahksne, Läti.
 Veberman, Gustav, dekoraator, New York.

Vene, Jaak, põllumees, Omuli, Läti.
 Verrev, Maria S. de, Florida, Argentiina.

Veski, Ehrenfried, õpetaja, New York.
 Viirsoo, Osvald, nõunik, ajakirjanik, Tallinn.

Villa, Theodor, linnaape, Valga.
 Vondach, Friedrich, arhitekt, linna-

nõunik, Nõmmel.

Baltimore'i eestlaste korjandus.

Baltimore'i eestlased korraldasid hiljuti korjanduse G. Lurich'i mälestussamba püstitamise heaks. Korjandusest laekunud summa \$ 18.50 saadeti k. a. algul Eesti Maadlus-, Poksi- ja Tõsteliidule Tallinna.

Kirjanduslikke uudiseid.

Kokkuleppel suuremate kirjastusühisustega hakkab „Välis-Eesti“ igas numbris avaldama neil kirjastustel ilmuvate teoste nimestikke ja hinnakirju, et väliseestlastele ja Välis-Eesti organisatsioonidele võimaldada ülevaadet Eesti ilmuvast uue-
 mast kirjandusest.

EESTI KIRJASTUSE KOOPERATIIVI VALJAANDEL ILMUB:

„Põhjamade romaanid“ III valik. Hind ette tellides kuuni 1. aprillini 1938. a.: brošeeritud — kr. 11. —, kalin-
 gurköites — kr. 15.50.

EESTI KIRJANDUSE SELTSI VALJAANDEL ILMUS:

A. Carrel: Tundmatu inimene. Inglise keelest tõlk. L. Anvelt. Arstiteaduslik-
 oskuskeelelisekt redig. dr. med. H. Norman. 352 lk. Hind 6 kr., köites 7 kr.

A. Saareste: Eesti murdeatlas. Atlas des parlers estoniens. I vihk. 60 lk., 28 kaarti. Kaust 34×50 sm. Hind 15 kr.

Kursisedel.

7. veebr. 1938.

		Ost.	Müük.
1 Ingl. naelst.	Ekkr.	18.11	Ekkr. 18.35
1 USA dollar	„	3.60	„ 3.67
1 Kanada dollar	„	3.57	„ 3.67
100 Prants. franki	„	11.75	„ 12.05
100 Saksa rmk.	„	145.50	„ 147.70
1 Austr. naelst.	„	13.50	„ 14.30
100 Soome mk.	„	7.98	„ 8.10
100 Läti latti	„	71.40	„ 72.50
100 Belgia belga	„	61.05	„ 62.05
100 Rootsi krooni	„	93.40	„ 94.60

Vastutav- ja tegevtoimetaja: Ed. Riisman. Tallitusjuht: B. Tiido.

Ajakiri „Välis-Eesti“ ilmub Tallinnas iga kuu kord. Tellimishind: välismail \$ 1.— (Ekkr. 3.70 või vastav summa kursisedeli järgi muus rahas) aas-
 tas; Eestis, Lätis, Soomes ja Leedus Ekkr. 2.50 aastas.

Väljaandja: Välis-Eesti Ühing, V.-Posti 8, ehk postkast 100, Tallinn. Telef. 449-43.
 Tallinnas, 10. veebr. O.-ü. „Vaba Maa“ trükk, Tallinnas 1938.

TELLIMISE HINNAD:

„Uus Eesti“:	„Uus Eesti“ koos „Tallinna Postiga“:	„Uus Eesti“ koos „Põllumajandusega“:	„Uus Eesti“ koos „Tõusev Noorusega“:	„Uus Eesti“ koos „Põllumajanduse“, „Tallinna Posti“ ja „Tõusev Noorusega“:
1 kuu Kr. 1.80	1 kuu Kr. 1.95	1 kuu Kr. 2.—	3 kuud Kr. 5.25	3 kuud Kr. 6.20
3 kuud „ 5.—	3 kuud „ 5.46	3 kuud „ 5.50	6 kuud „ 10.—	6 kuud „ 11.70
6 kuud „ 9.50	6 kuud „ 10.30	6 kuud „ 10.40	1 aasta „ 19.50	1 aasta „ 22.50
1 aasta „ 18.50	1 aasta „ 20.—	1 aasta „ 20.—		

TELLIMISI VÕTAVAD VASTU: Kõik postiasutused, „Uus Eesti“ peakontor, abikontorid ja esindajad kohapeal.

